ELEANOR SHARPSTON
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2014. március 27.[1]

**C-578/11. P. sz. ügy**

**Deltafina SpA**
**kontra**

**Európai Bizottság**

„Fellebbezés — Verseny — Kartellügyek esetében a bírságok alóli mentesség és a bírságok csökkentése — A vállalkozás engedékenységi közleményből fakadó együttműködési kötelezettsége — Eljárási szabálytalanság — A Törvényszék eljárási szabályzatának megsértésével kihallgatott tanúk által nyújtott bizonyítékon alapuló határozat — A védelemhez való jog megsértése — A Törvényszék előtti, ésszerű időn belüli tisztességes tárgyaláshoz való alapvető jog megsértése”

1. Fellebbezésével a Deltafina SpA (a továbbiakban: Deltafina) a Törvényszék azon ítéletét[2] vitatja, amely helybenhagyta az Európai Bizottságnak a nyersdohány elsődleges feldolgozásának és felvásárlásának olasz piacán fennálló kartellre vonatkozó, a versenyjogi szabályok megsértéséről szóló határozatát.[3] A közigazgatási eljárás során és az adott időszakban alkalmazandó engedékenységi szabályokkal[4] összefüggésben a Bizottság a bírságok alóli feltételes mentességet biztosított a Deltafinának a vizsgálata során tanúsított együttműködéséért. Ezt követően azonban a Bizottság a vitatott határozatban visszavonta ezt a mentességet. A Deltafina által a szóban forgó eljárásban felvetett alapvető kérdések a vállalkozások engedékenységi szabályok értelmében fennálló együttműködési kötelezettségének jelentésére vonatkoznak, arra, hogy az első fokú eljárásban felmerültek-e a Deltafina védelemhez való jogának megsértéséhez vezető eljárási szabálytalanságok, és arra a kifogásra, hogy a Törvényszék elmulasztotta az ésszerű időn belüli ítélethozatalt.

## Jogi háttér

*Az Emberi Jogok Európai Egyezménye*

2. Az EJEE 6. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy mindenkinek joga van arra, hogy ügyét független és pártatlan bíróság tisztességesen, nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja.

1 — Eredeti nyelv: angol.

2 — A T-12/06. sz., Deltafina kontra Bizottság ügyben 2011. szeptember 9-én hozott ítélet (EBHT 2011., II-5639. o.) (a továbbiakban: megtámadott ítélet).

3 — Az EK-Szerződés 81. cikke (1) bekezdésének alkalmazására vonatkozó eljárásról (COMP/C38.281/B.2 – „Nyersdohány – Olaszország” ügy) szóló, 2005. október 20-i 2006/901/EK bizottsági határozat (az értesítés a C(2005) 4012. végleges dokumentummal történt) (a továbbiakban: vitatott határozat), amelynek összefoglalását az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* 2006. december 16-án tették közzé (HL L 353., 45. o.).

4 — Lásd a lenti 11–14. pontot.

*Az alapvető jogok*

3. Az Európai Unió Alapjogi Chartájának [5] 41. cikke szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit az Unió intézményei, szervei és hivatalai részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék.

4. A Charta 47. cikkének címe „A hatékony jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz való jog”, amely többek között a következőket írja elő: „[m]indenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által megelőzően létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen, nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja. […]” A Charta 48. cikke biztosítja az ártatlanság vélelmét és a védelemhez való jogot. [6]

5. A Charta megállapítja, hogy rendelkezéseinek címzettjei – a szubszidiaritás elvének megfelelő figyelembevétele mellett – az Unió intézményei, szervei és hivatalai, valamint a tagállamok annyiban, amennyiben az Unió jogát hajtják végre. Ennek megfelelően saját hatáskörükben, és a Szerződésekben az Unióra ruházott hatáskörök korlátain belül, tiszteletben tartják a Chartában foglalt jogokat, és betartják az abban foglalt elveket, valamint előmozdítják azok alkalmazását. [7]

6. Amennyiben a Charta által biztosított jogok megfelelnek az EJEE-ben rögzített jogoknak, értelmezésüknek azonosnak kell lennie. [8]

*Az Európai Unió működéséről szóló Szerződés*

7. Az EUMSZ 101. cikk (korábban EK 81. cikk) megtiltja a vállalkozások számára, hogy részt vegyenek olyan megállapodásban, döntésben és összehangolt magatartásban, amely akadályozza, korlátozza vagy torzítja a belső piacon belüli versenyt.

*Versenyjogi bírságok*

Az 1/2003/EK tanácsi rendelet

8. Az 1/2003 rendelet [9] 23. cikke értelmében a Bizottság határozattal bírságot szabhat ki a vállalkozásokra, amennyiben azok szándékosan vagy gondatlanul megsértik az EUMSZ 101. cikket. [10] A bírság mértékének meghatározásakor tekintetbe kell venni mind a jogsértés súlyát, mind annak időtartamát. [11] A bírságok kiszabásakor figyelembe kell venni a Chartában elismert alapjogokat és elveket, és az 1/2003 rendeletet az említett alapelvek tiszteletben tartásával kell értelmezni és alkalmazni. [12]

5 — HL 2010. C 83., 389. o. (a továbbiakban: Charta).

6 — Hasonló garancia szerepel az EJEE 6. cikkének (2) bekezdésében.

7 — 51. cikk (1) bekezdés.

8 — 52. cikk (3) bekezdés.

9 — A Szerződés 81. és 82. cikkében meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 2002. december 16-i rendelet (HL L 1., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 205. o.) (a továbbiakban: 1/2003 rendelet). A Szerződés [81.] és [82.] cikkének végrehajtásáról szóló módosított, 1962. február 6-i 17. (első) rendeletet (HL L 13., 204. o.; a továbbiakban: 17. rendelet) 43. cikkének (1) bekezdésével felváltotta az 1/2003 rendelet. A Bizottság a vitatott határozat 2.6. pontjában mindkét rendeletre hivatkozott a kiszabott bírságok jogi alapjaként. A 17. rendelet releváns rendelkezése a 15. cikk (2) bekezdése és a 17. cikk. E rendelkezések visszaköszönnek az 1/2003 rendelet 23. cikkének (2) és (3) bekezdésében, valamint 31. cikkében. A jelen indítványban az 1/2003 rendelet rendelkezéseire hivatkozom, amit úgy kell értelmezni, hogy az kiterjed a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdésére, valamint 17. cikkére is, mivel azok az e fellebbezésben felmerülő kérdések vonatkozásában lényegileg nem változtak.

10 — 23. cikk (2) bekezdés.

11 — 23. cikk (3) bekezdés.

12 — Az 1/2003 rendelet (37) preambulumbekezdése.

9. Az 1/2003 rendelet 31. cikke értelmében „[a] Bíróság korlátlan jogkörrel rendelkezik az olyan határozatok felülvizsgálatára, amelyekben a Bizottság bírságot vagy kényszerítő bírságot határozott meg. A Bíróság törölheti, csökkentheti vagy növelheti a kiszabott bírság vagy kényszerítő bírság összegét”. [13]

A bírság megállapításának módszeréről szóló iránymutatás

10. A tényállás megvalósulása idején alkalmazandó volt az 1998. évi bizottsági iránymutatás is. [14] A preambulum értelmében a bírság alapösszege a jogsértés súlya és időtartama alapján megállapított összegekből adódik össze. Ezt az összeget ezután csökkenteni lehet olyan enyhítő körülmények fennállása esetén, mint például a vállalkozás hatékony együttműködése az eljárás során az engedékenységi közlemény hatókörén kívül. [15] Az 1998. évi bizottsági iránymutatás azt is elismerte, hogy bizonyos körülmények között valamely vállalkozás bírság alóli mentességben részesülhet. [16]

A kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló bizottsági közlemény

11. A kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló bizottsági közlemény [17] bevezetése kimondta, hogy az a versenyszabályok olyan súlyos megsértésére vonatkozik, mint az árak rögzítése, termelési vagy értékesítési kvóták meghatározása és a piac felosztása kartellek keretében. A Bizottság megjegyezte, hogy egyes vállalkozások, amelyek részesei az ilyen tiltott megállapodásoknak, készek véget vetni részvételüknek és tájékoztatni a Bizottságot e megállapodások létezéséről, de a jelentős bírság, amelynek potenciálisan ki vannak téve, elrettentőleg hat. Úgy vélte, hogy (akkoriban) a Közösség érdekében állt, hogy a vele együttműködő vállalkozásokat kedvező elbánásban részesítsék. A vizsgálat megindításához vagy a jogsértés felfedéséhez való döntő hozzájárulás indokolttá tehette a bírság alóli teljes mentesség biztosítását az adott vállalkozásnak, feltéve hogy bizonyos egyéb követelmények is teljesülnek. Továbbá, egy vagy több vállalkozás együttműködése indokolttá tehette, hogy a Bizottság valamennyi csökkentse bírságot. A bírság ilyen csökkentésének tükröznie a kellett azt, hogy milyen minőségű volt a vállalkozás tényleges hozzájárulása és annak időzítése a jogsértés Bizottság általi megállapításához. A csökkentéseket azokra a vállalkozásokra kellett korlátozni, amelyek olyan bizonyítékot szolgáltattak a Bizottság számára, amely jelentős többletértéket képviselt a Bizottságnak már rendelkezésére álló bizonyítékok értékéhez képest. [18]

12. A 2002. évi engedékenységi közlemény A. szakaszának címe „Mentesség a bírságok alól” volt. A 8. pont megállapította, hogy a Bizottság mentességet biztosít egy vállalkozás számára a bírság alól, amelyet egyébként kiszabott volna, ha a Közösséget érintő állítólagos kartellel kapcsolatban a vállalkozás elsőként szolgáltat olyan bizonyítékot, amely a Bizottság szerint: a) lehetővé teszi, hogy

13 — Lásd továbbá az EUMSZ 261. cikket és az 1/2003 rendelet (33) preambulumbekezdését.

14 — A 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az ESZAK-Szerződés 65. cikkének (5) bekezdése alapján kiszabott bírság megállapításának módszeréről szóló bizottsági iránymutatás (HL 1998. C 9., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 171. o.; a továbbiakban: 1998. évi bizottsági iránymutatás). Ennek szövegét azóta felváltotta az 1/2003/EK rendelet 23. cikke (2) bekezdésének a) pontja alapján kiszabott bírságok megállapításáról szóló iránymutatás (HL 2006. C 210., 2. o.).

15 — Lásd a lenti 11–14. pontot.

16 — Lásd az 1996. évi engedékenységi közleményre hivatkozó 4. pontot (lásd a lenti 17. lábjegyzetet).

17 — (HL 2002. C 45, 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 155. o.; a továbbiakban: 2002. évi engedékenységi közlemény). Ez a közlemény váltotta fel a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló bizottsági közleményt (HL 1996. C 207., 4. o., a továbbiakban: 1996. évi engedékenységi közlemény). A jelenlegi változat a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló bizottsági közlemény (HL 2006. C 298., 17. o., a továbbiakban: 2006. évi engedékenységi közlemény).

18 — Lásd az 1–7. pontot.

határozatot fogadjon el annak érdekében, hogy vizsgálatot folytasson; vagy b) lehetővé teszi az EK 81. cikk megsértésének felfedését. A B. szakasz értelmében azok a vállalkozások, amelyek nem felelnek meg a *mentesség* feltételeinek, jogosultak lehettek annak a bírságnak a *csökkentésére*, amelyet egyébként kiszabtak volna.[19]

13. E feltételeken kívül a közlemény 11. pontja szerinti következő halmozott feltételeknek is teljesülniük kellett annak érdekében, hogy a vállalkozás elnyerje a bírság alóli mentességet:

„a) a vállalkozás teljes mértékben, folyamatosan és eredményesen együttműködik a Bizottság közigazgatási eljárása során, és a Bizottság rendelkezésére bocsátja a birtokába került vagy számára elérhető összes bizonyítékot a feltehető jogsértéssel kapcsolatban. Különösen a Bizottság rendelkezésére áll bármely olyan kérés gyors teljesítésére, amely hozzájárulhat a tényállás megállapításához;

b) a vállalkozás nem később, mint értelemszerűen a 8. pont a) alpontja vagy a 8. pont b) alpontja szerint a bizonyítékok benyújtása időpontjában véget vet a feltehető jogsértésben való részvételének;

c) a vállalkozás nem tett lépéseket annak érdekében, hogy más vállalkozásokat a jogsértésben való részvételre kényszerítsen.”

14. A 12–19. pont tartalmazta a bírság alóli mentességért folyamodás eljárását. Amennyiben a közigazgatási eljárás befejezésekor a vállalkozás megfelelt a 11. pontban meghatározott feltételeknek, a Bizottság a végleges határozatban biztosította a bírság alóli mentességet. Amennyiben az esettől függően az A. vagy a B. szakaszban meghatározott követelmények nem teljesültek mindvégig a közigazgatási eljárás során, ez bármely kedvező elbánás elvesztéséhez vezethetett.[20]

## A vitatott határozat és annak háttere

### *A kartell*

15. A megtámadott ítélet 2–20. pontja teljes mértékben kifejtette a vitatott határozat hátterét.

16. Az események sorozata röviden a következő volt. 2001. október 3-án, 4-én és 5-én a Bizottság vizsgálatot folytatott a Fédération européenne des transformateurs de tabac (a továbbiakban: Fédération) és a Maison des métiers du tabac székhelyein Brüsszelben (Belgium). Ugyanezen a napon a Fédération telefaxon az összes tagját értesítette e vizsgálatról, köztük az Associazione professionale trasformatori tabacchi italianit (Olasz Nyersdohány-feldolgozók Szakmai Szövetsége, a továbbiakban: APTI). Ezekben a napokban a Bizottság vizsgálatot is folytatott a három legnagyobb spanyol nyersdohány-feldolgozó, valamint a spanyol nyersdohány-feldolgozók és gyártók két szövetségének székhelyein.

17. 2002. február 19-én a Deltafina olasz nyersdohány-feldolgozó (és az APTI tagja) a 2002. évi engedékenységi közleménynek megfelelően mentességi kérelmet, illetve másodlagosan a hivatkozott közlemény B. szakasza alapján a bírság összegének csökkentése iránti kérelmet nyújtott be a Bizottsághoz. A mentességi kérelem az olasz piacon a nyersdohány-feldolgozók között feltehetőleg fennálló kartellre vonatkozott. 2002. március 6-án a Bizottság arról értesítette a Deltafinát, hogy a kérelme megfelel a 2002. évi engedékenységi közlemény 8. pontjának b) alpontjában meghatározott feltételeknek, továbbá hogy a közigazgatási eljárás végén mellőzi vele szemben a bírság kiszabását az

19 — Lásd a 20. pontot.

20 — Lásd a 30. pontot.

általa szolgáltatott bizonyítékokkal kapcsolatosan a Bizottság által folytatott vizsgálat alatt megállapított összes jogsértés tekintetében, feltéve, hogy a Deltafina teljesíti a hivatkozott közlemény 11. pontjában meghatározott feltételeket. 2002. március 14-én a Bizottság, a Deltafina és a Universal Corporation [21] képviselői találkozót tartottak a Deltafina Bizottsággal való együttműködése mikéntjének megtárgyalása érdekében (a továbbiakban: 2002. március 14-i találkozó). Ezen a találkozón többek között a Deltafina mentességi kérelmének bizalmas jellegéről is szó esett. 2002. március 19-én, 21-én, 25-én és 26-án a Deltafina további információkat szolgáltatott a Bizottságnak. 2002. március 22-én a Deltafina képviselői telefonmegbeszélést folytattak a Bizottságnak az üggyel megbízott tisztviselőjével, amely során megbeszéltek több, a Deltafinának a Bizottsággal való együttműködését érintő kérdést.

18. 2002. április 2-án a Universal külső jogi képviselője arról tájékoztatta a Standard Commercial Corp. és a Dimon Inc. – a két olasz elsődleges nyersdohány-feldolgozó társaság, a Transcatab SpA (a továbbiakban: Transcatab) és a Dimon Italia Srl (a továbbiakban: Dimon Italia) anyavállalatai – külső jogi képviselőit, hogy a Deltafina mentességi kérelmet nyújtott be a Bizottsághoz az olasz dohánypiacon a nyersdohány-feldolgozók között fennálló kartellre vonatkozóan. 2002. április 4-én reggel az APTI irodájában találkozóra került sor (a továbbiakban: APTI-féle találkozó). E találkozó során a Deltafina elnöke tájékoztatta a jelenlevőket, hogy a 2002. évi engedékenységi közleménynek megfelelően együttműködésbe kezdett a Bizottsággal. Ugyanezen délutánon, vagyis 2002. április 4-én a Dimon Italia és a Transcatab – amely társaságok képviselői részt vettek az APTI-féle találkozón – ugyancsak kedvezményes bánásmód iránti kérelmet terjesztett elő a 2002. évi engedékenységi közlemény alapján.

19. A Bizottság 2004. február 25-én fogadta el a kifogásközlést. A meghallgatási tisztviselő előtti, 2004. június 22-én tartott szóbeli meghallgatáson, amelyen a Deltafina is részt vett, a Dimon Italia felhívta a Bizottság figyelmét két olyan, a vizsgálat iratai között szereplő dokumentumra, amely a Deltafina elnöke által az APTI-féle találkozón kijelentetteket foglalta össze. 2004. december 21-én a Bizottság kiegészítő kifogásközlést fogadott el, amelyben arról tájékoztatta a Deltafinát és a többi érintett vállalkozást, hogy nem szándékozik a Deltafinának biztosítani a bírság alóli mentességet, mivel az megsértette a 2002. évi engedékenységi közlemény 11. pontjának a) alpontjában előírt együttműködési kötelezettséget.

*A vitatott határozat és a bírság meghatározása*

20. A Bizottság 2005. október 20-án elfogadta a vitatott határozatot. A vitatott határozat 1. cikke megállapítja, hogy a Deltafina és a Universal a hivatkozott időszakban az olasz nyersdohányágazatra vonatkozó megállapodások kötésével és/vagy összehangolt magatartással megsértette az EK 81. cikk (1) bekezdését. [22] A vitatott határozat 2. cikke egyetemlegesen 30 000 000 euró bírságot szabott ki a Deltafinával és a Universallal szemben.

21. A Bizottság a bírság alapösszegének megállapítása során figyelembe vette az 1/2003 rendelet 23. cikke (3) bekezdésének értelmében vett összes releváns körülményt. A Bizottság tehát megvizsgálta különösen: i. a jogsértés súlyát; ii. a versenyszabályok megsértésének különösen súlyos jellegét; iii. az egyes vállalkozások különös piaci részesedését (a Deltafina volt az érintett nyersdohány-felvásárlási piac legnagyobb felvásárlója); iv. azt a tényt, hogy a Deltafina a világ legnagyobb dohánykereskedőit képviselő multinacionális csoporthoz tartozott (a Bizottság elrettentési célból 1,5-es szorzót alkalmazott a bírság kiindulási összegének vonatkozásában) és v. a jogsértés időtartamát (a Bizottság ezt az összeget 60%-kal növelte).

21 — A Deltafina anyavállalata (a továbbiakban: Universal).

22 — A jogsértés 1995. szeptember 29-től 2002. február 19-ig tartott.

22. Ezt követően a Bizottság a Deltafina javára szóló enyhítő körülményként figyelembe vette, hogy az utóbbi az eljárás során a 2002. évi engedékenységi közlemény hatókörén kívül hatékonyan együttműködött vele. A Bizottság a bírság alapösszegét két indokból csökkentette. A Deltafina volt az első vállalkozás, amely kérte a 2002. évi engedékenységi közlemény alkalmazását, és az első, amelynek a Bizottság feltételesen mentességet biztosított; továbbá a Deltafina – a végleges mentesség megtagadását igazoló tények kivételével – az elejétől fogva az eljárás teljes időtartama alatt folytatólagosan lényegesen hozzájárult a Bizottság vizsgálatához.

23. A Bizottság azért vonta vissza a bírság alóli mentességet, mert megállapította, hogy a Deltafina nem tett eleget a 2002. évi engedékenységi közlemény 11. pontjának a) alpontjában foglalt feltételeknek. Jóllehet a Deltafina tudott a Bizottság 2002. április 18-án és 20-án sorra kerülő helyszíni vizsgálatok lefolyatásával kapcsolatos szándékáról, a Deltafina elnöke e vizsgálatokat megelőzően, 2002. április 4-én szándékosan tájékoztatta két fő versenytársát az engedékenységi kérelméről. A Deltafina magatartása tökéletesen alkalmas volt a Bizottság vizsgálati eredményeinek akadályozására, és a Deltafina tudta ezt, vagy legalábbis tudnia kellett erről, különösen azért, mert a Bizottság külön tájékoztatta a sorra kerülő vizsgálatokról, és kérte engedékenységi kérelmének titokban tartását annak érdekében, hogy ne veszélyeztesse a vizsgálatok eredményét. E tekintetben sem a 2002. március 14-i találkozón folytatott megbeszélés, sem a Bizottság azt követő magatartása nem utalt arra, hogy egyetértett volna azzal, hogy a Deltafina feltétlenül a versenytársai tudomására hozza a 2002. évi engedékenységi közlemény alkalmazásában előterjesztett kérelmét.

24. A Bizottság elismerte azokat a gyakorlati nehézségeket, amelyekkel a Deltafinának szembe kellett néznie mentességi kérelmének eltitkolásakor, és azt a tényt is, hogy amennyiben a Deltafina köteles lett volna versenytársai tudomására hozni a kérelmet, igen valószínű, hogy az azt követő vizsgálatok nem vezetnek eredményre. Ennek ellenére a Deltafina az APTI-találkozón szándékosan és önkéntesen jelentette be mentességi kérelmét. Az a tény, hogy a Deltafina soha nem tájékoztatta a Bizottságot erről a bejelentésről, azt sugallta, hogy nem várta a Bizottságtól magatartásának jóváhagyását. Ezen túlmenően a Universal sem tájékoztatta haladéktalanul a Bizottságot arról, hogy külső jogi képviselője 2002. április 2-án közölte a mentességi kérelem tényét.

## A Törvényszék előtti eljárás és a megtámadott ítélet

25. Az elsőfokú eljárásban a Deltafina azt kérte, hogy a Törvényszék:

– semmisítse meg a vitatott határozat 2. cikkében vele szemben kiszabott bírságot;

– másodlagosan csökkentse a bírság összegét;

– kötelezze a Bizottságot az eljárás költségeinek viselésére.

26. A Deltafina hét jogalapot hozott fel. A Deltafina a vitatott határozat megsemmisítését kérő három elsődleges jogalapjával azt állította, hogy a Bizottság három értékelési hibát vétett, amelyek a következők: i. a bírság alóli mentesség ténybelileg téves előfeltételezésen alapuló visszavonása; ii. annak megállapítása, hogy a Deltafina megsértette a 2002. évi engedékenységi közlemény 11. pontjának a) alpontjában előírt együttműködési kötelezettséget; és iii. az az érvelés, hogy a mentességi kérelem tényének Deltafina általi bejelentése megakadályozta a vizsgálatot. A Deltafina negyedik jogalapjával a bizalomvédelem, a gondos ügyintézés, valamint az arányosság elvének megsértésére hivatkozott. A Deltafina ezt követően másodlagosan hivatkozott három jogalapra, amelyekben a bírság csökkentését kérte. Az ötödik jogalap az arányosság elvének a bírság kiindulási összegének túlzott mértékével történt megsértésére hivatkozott. A hatodik jogalap az arra vonatkozó téves jogalkalmazásra

hivatkozott, hogy a Bizottság a Universalt a Deltafina magatartásáért egyetemlegesen felelősnek találta, következésképpen túlzott mértékű bírságot szabott ki a Deltafinával szemben. A hetedik jogalap az enyhítő körülmények téves értékelésére hivatkozott. A Deltafina később visszavonta a hatodik jogalapot.

27. A Törvényszék előtti tárgyaláson a Deltafina először hivatkozott arra, hogy a Bizottság megsértette az egyenlő bánásmód elvét azáltal, hogy a Deltafinával és a Dimon Italiával szemben kiszabott bírság összegét is 50%-kal csökkentette. A Törvényszék megállapította, hogy az eljárási szabályzata 48. cikkének 2. §-ával összhangban ezt a jogalapot mint elfogadhatatlant el kell utasítani.

28. A Törvényszék 2011. szeptember 9-i ítéletével a kérelem egészét elutasította, és a Deltafinát kötelezte az eljárás költségeinek viselésére.

## A fellebbezés és a Bíróság előtti eljárás

29. A Deltafina négy fellebbezési jogalapot terjeszt elő, amelyeket a következők szerint lehet összefoglalni. Először, a Törvényszék tévedett annak a kérdésnek az eldöntésében, hogy a 2002. március 14-i találkozón meghatározott „játékszabályok”[23] fényében a Bizottság jogosult volt-e megállapítani, hogy a Deltafina megsértette együttműködési kötelezettségét azáltal, hogy az APTI-találkozón bejelentette, hogy mentességet kért. A Törvényszék ezáltal a felek helyébe lépett, és *ex post* megállapította a Deltafina együttműködési kötelezettségére vonatkozó szabályokat, és ezzel megsértette a Deltafina védelemhez való jogát.

30. Másodszor, a Törvényszék elmulasztotta a megfelelő vagy helyes ténymegállapítást, és figyelmen kívül hagyta a bizonyításfelvétel alapvető szabályait, mivel – anélkül, hogy tekintettel lett volna a saját eljárási szabályzatában meghatározott garanciákra – a játékszabályok tekintetében állítólagosan nem hivatalos és ezáltal hiányos eljárást követően vett fel tanúvallomást a 2002. március 14-i találkozón részt vevő két személytől.

31. Harmadszor, a Törvényszék elmulasztotta az ésszerű időn belüli ítélethozatalt. A Törvényszék előtti eljárás túlzottan hosszú volt, 5 év 8 hónapig tartott, és az írásbeli szakasz lezárása, valamint a szóbeli szakasz megnyitásáról szóló határozat között 43 hónap telt el.

32. Negyedszer, a Törvényszék korlátlan jogköre keretében jogellenesen nem határozott a Deltafina először a tárgyaláson előadott azon érvéről, hogy a Bizottság által kiszabott bírság aránytalan és hátrányosan megkülönböztető volt, mert a Bizottság a jogsértés megállapítását eredményező bizottsági vizsgálat során tanúsított megfelelő hozzájárulásukban fennálló lényeges különbség ellenére ugyanolyan szintű csökkentést alkalmazott a Deltafina bírsága esetében, mint a Dimon Italia bírsága esetében.

33. A Bíróság az előtte folytatott eljárást a 2012. november 13-i tárgyaláson felfüggesztette azért, hogy a Gascogne Sack Deutschland kontra Bizottság ügyben[24], a Kendrion kontra Bizottság ügyben[25] és a Groupe Gascogne kontra Bizottság ügyben[26] megvárja a nagytanács határozathozatalát. Ezekben az ügyekben a Bíróság újraértékelte a fellebbezésekkel elé terjesztett arra vonatkozó kifogásokkal

23 — Az „alapszabályok” vagy „játékszabályok” a Deltafina és a Bizottság közötti állítólagos egyezség részleteire vonatkoznak: lásd a lenti 62. pontot.

24 — A C-40/12. P. sz. ügyben 2013. november 26-án hozott ítélet (a továbbiakban: a Gascogne Sack Deutschland ügyben hozott ítélet).

25 — A C-50/12. P. sz. ügyben 2013. november 26-án hozott ítélet (a továbbiakban: a Kendrion-ügyben hozott ítélet).

26 — A C-58/12. P. sz. ügyben 2013. november 26-án hozott ítélet (a továbbiakban: a Groupe Gascogne ügyben hozott ítélet).

kapcsolatos ítélkezési gyakorlatát, hogy a Törvényszék elmulasztotta az ésszerű időn belüli ítélethozatalt. Ezekben az ügyekben 2013. november 26-án hirdettek ítéletet. Ennek megfelelően elhalasztottam a jelen indítvány ismertetését annak érdekében, hogy figyelembe vehessem az említett ítéleteket.

## Harmadik jogalap: az ésszerű időn belüli ítélethozatal elmulasztása

34. Azért célszerű először a Deltafina által előterjesztett harmadik jogalappal foglalkozni, mert az teljes mértékben elhatárolható az első, második és negyedik jogalappal felvetett lényegi kérdésektől.

### *A felek érveinek összefoglalása*

35. A Deltafina azzal érvel, hogy a Törvényszék megsértette a Charta 42. és 47. cikkét azáltal, hogy elmulasztotta az ésszerű időn belül történő ítélethozatalt. Ennek megfelelően a Deltafina a megtámadott ítélet hatályon kívül helyezését, vagy másodlagosan a kiszabott bírság jelentős mérséklését kéri.

36. Ha a sokkal bonyolultabb Baustahlgewebe kontra Bizottság ügyben [27] folytatott eljárás hosszához viszonyítjuk – amelyben a Bíróság megállapította, hogy az 5 év és 6 hónap túlzottan hosszú idő (32 hónap telt el az írásbeli szakasz lezárása, valamint a szóbeli szakasz megnyitása között) –, akkor egyértelmű, hogy a szóban forgó ügyben túlzottan hosszú volt a Törvényszék által folytatott eljárás. Ebben az ügyben az eljárás 5 évig és 8 hónapig tartott, és az írásbeli szakasz lezárása, valamint a szóbeli szakasz megnyitásáról szóló határozat között 43 hónap telt el. A Deltafina nem járult hozzá a hivatkozott eljárás elhúzódásához. Míg igaz, hogy a Törvényszék a válasz benyújtására nyitva álló határidőt azt követően hosszabbította 2006. július 6-ról 2006. október 16-ra, hogy a Deltafina kérte a Törvényszéktől a Bizottság valamely dokumentum előterjesztésére való kötelezését, a Deltafina a megadott határidőn belül terjesztette elő a válaszát. Az ügy két okból különösen jelentős a Deltafina számára. Először, a kiszabott bírság jelentős mértékű. Másodszor, a jelen ügy alapvető kérdést érint, vagyis azt, hogy a bírság alóli mentességet kérő vállalkozás jogszerűen köthet-e egyezséget a Bizottsággal arról, hogy hogyan kell teljesítenie a 2002. évi engedékenységi közlemény értelmében fennálló együttműködési kötelezettségét.

37. A Bizottság szerint a Deltafina által előterjesztett jogalap megalapozatlan. Először, a Bizottság vitatja a Deltafinának az eljárás hosszára vonatkozó számítását. Azzal érvel, hogy az eljárás 5 évig, 3 hónapig és 8 napig tartott (kevesebb ideig, mint a Baustahlgewebe-ügyben folytatott eljárás). A Deltafina válasz benyújtására nyitva álló határidő meghosszabbítására irányuló kérelme 4 hónappal és 12 nappal hosszabbította meg az eljárást. Másodszor, az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében az ítélethozatal túlzott késedelmének értékelése során figyelembe kell venni az ügy összes sajátos körülményét. A Deltafina olyan összetett kartellben vett részt, amelyhez számos más jogsértés is kapcsolódott, és amelynek tekintetében az érintett vállalkozások ugyanezen bizottsági határozat megsemmisítésére irányuló kérelmeket terjesztettek elő. [28] Ezeket az ügyeket a Törvényszék három különböző nyelven tárgyalta (angolul, olaszul és spanyolul). A Deltafina ügyében továbbá bonyolult

27 — A C-185/95. P. sz. ügyben 1998. december 17-én hozott ítélet (EBHT 1998., I-8417. o.) (a továbbiakban: a Baustahlgewebe-ügyben hozott ítélet).

28 — A spanyol nyersdohányágazatot érintő ügyek a következők voltak: a T-24/05. sz., Alliance One International és társai kontra Bizottság ügy (2010. október 27-én hozott ítélet; EBHT 2010., II-5329. o.); a T-29/05. sz., Deltafina kontra Bizottság ügy (2010. szeptember 8-án hozott ítélet; EBHT 2010., II-4077. o.); a T-33/05. sz., Cetarsa kontra Bizottság ügy (2011. február 3-án hozott ítélet); a T-37/05. sz., World Wide Tobacco España kontra Bizottság ügy (2011. március 8-án hozott ítélet); a T-38/05. sz., Agroexpansión kontra Bizottság ügy (2011. október 12-én hozott ítélet; EBHT 2011., II-7005. o.) és a T-41/05. sz., Alliance One International kontra Bizottság ügy (2011. október 12-én hozott ítélet; EBHT 2011., II-7101. o.). A Deltafina–üggyel együtt hat ügy vonatkozott az olasz nyersdohányágazatra, ezek a következők: a T-11/06. sz., Romana Tabacchi kontra Bizottság ügy (2011. október 5-én hozott ítélet; EBHT 2011., II-6681. o.); a T-19/06. sz., Mindo kontra Bizottság ügy (2011. október 5-én hozott ítélet; EBHT 2011., II-6795. o.); a T-25/06. sz., Alliance One International kontra Bizottság ügy (2011. szeptember 9-én hozott ítélet; EBHT 2011., II-5741. o.); a T-34/06. sz., Universal kontra Bizottság ügy (2010. szeptember 1-jén hozott végzés) és a T-39/06. sz., Transcatab kontra Bizottság ügy (2011. október 5-én hozott ítélet; EBHT 2011., II-6831. o.).

ténybeli és jogi kérdéseket kellett megvizsgálni. Következésképpen nem kell túlzottnak tekinteni a Törvényszék által lefolytatott eljárás időtartamát. Harmadszor, még amennyiben a Bíróság meg is állapítja, hogy túlzottan hosszú volt a Törvényszék előtt folyamatban lévő eljárás, ez a körülmény akkor sem vezethet a vitatott határozat megsemmisítéséhez.

*Értékelés*

38. Először, az Emberi Jogok Európai Bírósága szerint az ésszerű időn túl történő határozathozatalt – mint az egyik alapvető jog megsértését képező eljárási szabálytalanságot – az érintett fél számára megfelelő orvoslást nyújtó hatékony jogorvoslatnak kell követnie.[29]

39. Másodszor, amennyiben nem létezik olyan ténykörülmény, amely arra utalna, hogy a Törvényszék előtti eljárás elhúzódása hatással volt a jogvita kimenetelére, az ésszerű időn belüli határozathozatal elmulasztása nem vezethet a megtámadott ítélet hatályon kívül helyezéséhez.[30] Ennek az az indoka, hogy az ésszerű időn belüli határozathozatal elmulasztásának a jogvita kimenetelére gyakorolt hatása hiányában a megtámadott ítélet hatályon kívül helyezése nem orvosolná a hatékony bírói jogvédelem elvének a Törvényszék által elkövetett megsértését.[31]

40. Harmadszor, a szóban forgó ügyben a Deltafina nem mutatott be a Bíróságnak egyetlen olyan ténykörülményt sem, amelyből az derülne ki, hogy az ésszerű időn belüli határozathozatal Törvényszék általi elmulasztása hatással volt a jogvita kimenetelére.

41. Negyedszer, figyelembe véve az uniós versenyjog tiszteletben tartásának szükségességét, a Bíróság pusztán az ítélet ésszerű időn túli meghozatalának indokával nem engedheti meg a fellebbezőnek a bírság megalapozottságának vagy összegének megkérdőjelezését, miközben a Bíróság a bírság összegével és a bírsággal szankcionált magatartásokkal kapcsolatban a Törvényszék által tett megállapítások ellen irányuló jogalapok összességét mint megalapozatlant elutasította.[32] A lenti 73–101. pontban (első fellebbezési jogalap), a 110–121. pontban (második fellebbezési jogalap), valamint 126–130. pontban (negyedik fellebbezési jogalap) kifejtett indokok alapján arra a következtetésre jutottam, hogy a Deltafina által a jelen fellebbezés keretében felhozott érdemi jogalapokat el kell utasítani.

42. A fentiekből következik, hogy a Deltafina által hivatkozott harmadik fellebbezési jogalap nem eredményezheti a megtámadott ítélet hatályon kívül helyezését.

43. Annyiban, amennyiben a Deltafina azt kéri, a Bíróság a Törvényszék előtti eljárás túlzott időtartama folytán rá háruló pénzügyi következményeket figyelembe véve csökkentse a vele szemben kiszabott bírságot, emlékeztetni kell arra, hogy amikor a Bíróság a Baustahlgewebe-ügyben először hasonló helyzettel találta szemben magát, pergazdaságossági okokból, és az ezen eljárási szabálytalansággal szembeni haladéktalan és hatékony jogorvoslat biztosítása érdekében helyt adott e kérelemnek, és csökkentette a bírság összegét.[33] Ezzel szemben a Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland

29 — A nagytanács 2000. október 26-i, Kudłav kontra Lengyelország ítélete, Ítéletek és Határozatok Tára 2000-XI, 156. és 157. §.

30 — A fenti 24. lábjegyzetben hivatkozott Gascogne Sack Deutschland ügyben hozott ítélet 81. pontja és a hivatkozott ítélkezési gyakorlat. A Bíróság ésszerű időn belüli határozathozatal kérdéséhez kapcsolódó érvelése teljes terjedelmében a Gascogne Sack Deutschland ügyben hozott ítélet 80–103. pontjában, a fenti 25. lábjegyzetben hivatkozott Kendrion-ügyben hozott ítélet 77–108. pontjában, valamint a fenti 26. lábjegyzetben hivatkozott Groupe Gascogne ügyben hozott ítélet 66–97. pontjában található. Ezzel a kérdéssel a Gascogne Sack Deutschland ügyre vonatkozó indítványom 128–141. pontjában, valamint a Kendrion-ügyre vonatkozó 113–134. pontjában, továbbá részletesebben a Groupe Gascogne ügyre vonatkozó indítványom 70–150. pontjában foglalkoztam. Az egyszerűség kedvéért és az ismétlések elkerülése érdekében itt elsődlegesen a Gascogne Sack Deutschland ügyben hozott ítéletre fogok hivatkozni.

31 — A 24. lábjegyzetben hivatkozott Gascogne Sack Deutschland ügyben hozott ítélet 82. pontja és a hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

32 — A 24. lábjegyzetben hivatkozott Gascogne Sack Deutschland ügyben hozott ítélet 84. pontja és a hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

33 — A 24. lábjegyzetben hivatkozott Gascogne Sack Deutschland ügyben hozott ítélet 86. pontja és a hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

kontra Bizottság ügyben hozott ítéletben [34] – amely egy olyan későbbi ügyben született, amelyben a Bizottság megállapította az erőfölénnyel való visszaélést, de nem szabott ki bírságot – a Bíróság megállapította, hogy az, hogy az Elsőfokú Bíróság nem ésszerű időn belül hozta meg ítéletét, keresettel érvényesíthető kártérítési igényt alapozhat meg.

44. A Deltafina nem pontosította, hogy keresetét a Baustahlgewebe-ügyben hozott ítéletre alapozza-e, sem azt, hogy igényel-e kártérítést; nem jelezte azt sem, hogy vagyoni kárt szenvedett-e, és ha igen, az milyen mértékű. Számomra úgy tűnik, hogy a Deltafina fellebbezése hallgatólagosan a Bíróság által a Baustahlgewebe-ügyben hozott ítéletben követett megközelítésen alapul, ahelyett, hogy a fellebbező külön vagyoni és/vagy nem vagyoni kár megtérítése iránti kérelmet terjesztett volna elő. A közvetlenül a szóbeli eljárás felfüggesztése és újbóli megnyitása közötti időszakban a Bíróság megállapította, hogy az EUMSZ 268. cikk és az EUMSZ 340. cikk második bekezdése alapján az Unió ellen előterjesztett kártérítés iránti kereset hatékony és általánosan alkalmazható jogorvoslatot biztosít az ilyen eljárási szabálytalanságra való hivatkozás és szankcionálása tekintetében. [35] Következésképpen a Deltafina keresetét el kell utasítani annyiban, amennyiben az a Baustahlgewebe-ügyben hozott ítéleten alapul. Amennyiben a Deltafina kártérítési kérelmet kíván előterjeszteni, azt a Törvényszékhez kell benyújtani. [36]

45. Az annak értékelését lehetővé tevő kritériumokat illetően, hogy a Törvényszék ésszerű időn belül hozott-e határozatot, ezt a kérdést az egyes ügyek sajátos körülményeinek – például az ügy bonyolultságának és a felek magatartásának – figyelembevételével kell megállapítani. [37] A releváns szempontok felsorolása nem kimerítő, valamint az időtartam ésszerű jellegének vizsgálata nem követeli meg az azt okozó körülmények valamennyi tényező fényében való módszeres vizsgálatát, amennyiben az eljárás időtartama legalább egy körülmény alapján indokolt. Így az ügy bonyolultsága vagy a felperes időhúzó magatartása önmagában alkalmas egy első látásra túl hosszúnak tűnő időtartam igazolására. [38]

46. Ezen elveket a szóban forgó ügyre alkalmazva: a Deltafina 2006. január 19-én terjesztette elő megsemmisítés iránti keresetét. 2006. június 26-án a Deltafina azt kérte, hogy a Törvényszék kötelezze a Bizottságot arra, hogy nyújtsa be egy, az ellenkérelemhez mellékletként csatolt dokumentum teljes változatát. A Törvényszék Hivatala 2006. november 22-i levelében arról tájékoztatta a Deltafinát, hogy a Törvényszék elutasította e kérelmet. A Deltafina szerint az írásbeli eljárás 2007. február 26-án zárult le. A tárgyalásra 2010. szeptember 29-én került sor, és a Törvényszék 2011. szeptember 9-én hozott ítéletet.

47. Az elsőfokú eljárás teljes tartama körülbelül 5 év és 8 hónap volt, és körülbelül 43 hónap telt el az írásbeli eljárás vége és a tárgyalás között. A Törvényszék előtt folyamatban lévő eljárás hosszúsága nem magyarázható a Deltafina-ügyben fennálló sajátos körülményekkel. Az eljárás írásbeli és szóbeli szakasza között eltelt időszak hossza nem magyarázható az ügy bonyolultságával, a felek magatartásával, vagy bármely eljárási nehézség felmerülésével. Különösen a Deltafina bizottsági dokumentum benyújtásának elrendelésére irányuló kérelme nem befolyásolta az írásbeli szakasz befejezése és a szóbeli szakasz megnyitása közötti, nyilvánvalóan tétlen időszakot. A Bírósághoz nem érkezett olyan információ, amely magyarázná vagy igazolná ezt az időszakot.

34 — A C-385/07. P. sz. ügyben 2009. július 16-án hozott ítélet (EBHT 2009., I-6155. o.) (a továbbiakban: a Der Grüne Punkt ügyben hozott ítélet).

35 — A 24. lábjegyzetben hivatkozott Gascogne Sack Deutschland ügyben hozott ítélet 88. és 89. pontja.

36 — A 24. lábjegyzetben hivatkozott Gascogne Sack Deutschland ügyben hozott ítélet 90. pontja.

37 — A 24. lábjegyzetben hivatkozott Gascogne Sack Deutschland ügyben hozott ítélet 91. pontja. Lásd továbbá a fenti 26. lábjegyzetben hivatkozott Groupe Gascogne ügyben ismertetett indítványom 91–94. pontját.

38 — A 24. lábjegyzetben hivatkozott Gascogne Sack Deutschland ügyben hozott ítélet 92. pontja.

48. Így különösen az ügy bonyolultságának tekintetében egyértelmű, hogy míg a felhozott jogalapok részletes vizsgálatot igényeltek, azok nem jelentettek rendkívüli nehézséget. Igaz ugyan, hogy a vitatott határozat több címzettje terjesztett a Törvényszék elé e határozat megsemmisítése iránti keresetet, ám ez a körülmény nem tette lehetetlenné, hogy a Törvényszék az ügy iratainak összefoglalását és a szóbeli szakasz előkészítését 3 évnél és 7 hónapnál rövidebb idő alatt megtegye. Hangsúlyozni kell, hogy ezen időszak során a Törvényszék nem rendelt el semmilyen olyan pervezető intézkedést, amely az eljárást megszakította, illetve késleltette volna.

49. Ezek a tények arra engednek következtetni, hogy a Törvényszék előtti eljárás megsértette a Charta 47. cikkének második bekezdését, és a Törvényszék nem hozott ésszerű időn belül határozatot. Ez a magánszemélyek számára jogokat keletkeztető valamely jogszabály kellően súlyos megsértésének minősül,[39] és ennek megfelelően, ha így kívánja, a Deltafina külön kártérítés iránti keresetet terjeszthet elő.

50. Mivel azonban a Deltafina keresete nem vezethet a megtámadott ítélet hatályon kívül helyezéséhez, a fellebbezés harmadik jogalapját el kell utasítani mint megalapozatlant.

## Első és második jogalap: a megtámadott ítélet releváns részeinek összefoglalása

51. A Törvényszék a megtámadott ítélet 102–148. pontjában kezdte el bemutatni a megközelítését. Az engedékenységi program célja, hogy kedvezményes bánásmódot biztosítson azon vállalkozások részére, amelyek együttműködnek a Bizottsággal a titkos kartellekkel kapcsolatosan. Az engedékenységi program tehát a versenyszabályok legsúlyosabb megsértéseinek számító magatartások tekintetében útmutató, büntető és elrettentő célt szolgál. A Bizottság és azon vállalkozások közötti egyfajta egyezségen alapul, amelyek úgy döntenek, hogy együttműködnek vele. A 2002. évi engedékenységi közlemény értelmében a Bizottság bírság alóli mentességet is nyújthat annak a vállalkozásnak, amely elsőként működik együtt a vizsgálatban, és csökkentheti is az azon vállalkozásokkal szemben kiszabandó bírság összegét, amelyek ezt követően működnek együtt vele. E tekintetben az engedékenységi program logikájából következik, hogy a kartellnek csak egy tagja részesülhet mentességben, tekintettel arra, hogy az elérni kívánt hatás az, hogy a kartelleken belül bizonytalan légkört hozzon létre azzal, hogy azok Bizottság felé való felfedésére ösztönöz. A kartell résztvevői tudják, csupán egyikük részesülhet a bírság alóli mentességben azzal, hogy a jogsértés többi résztvevőjét bejelenti, és ezzel annak a kockázatnak teszi ki őket, hogy velük szemben a Bizottság bírságokat fog kiszabni.[40]

52. A 2002. évi engedékenységi közleményből kitűnik, hogy valamely vállalkozás bírság alóli mentesítése három elkülönülő szakaszból áll: i. az együttműködni kívánó vállalkozás megkeresi a Bizottságot, és bizonyítékokat nyújt be az állítólagosan az Unión belüli kereskedelmet érintő kartellre vonatkozóan; ii. a Bizottság ezt követően értékeli a bizonyítékokat a 2002. évi engedékenységi közlemény 8. pontjának a) illetve b) alpontjában előírt feltételek fényében, és amennyiben a szóban forgó vállalkozás felel meg első bejelentőként e feltételeknek, a Bizottság írásban biztosíthatja számára a bírság alóli feltételes mentességet; iii. a közigazgatási eljárás végén, a végleges határozat elfogadásakor a Bizottság dönt arról, hogy nyújt-e bírság alóli végleges mentességet, vagy sem. Ez csak abban az esetben nyújtható, amennyiben a szóban forgó vállalkozás a közigazgatási eljárás egésze alatt, és a végleges határozat meghozatalának pillanatáig megfelel a 2002. évi engedékenységi közlemény 11. pontjának a)–c) alpontjában meghatározott három kumulatív feltételnek.[41]

39 — A 24. lábjegyzetben hivatkozott Gascogne Sack Deutschland ügyben hozott ítélet 102. pontja és a hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

40 — 103–110. pont.

41 — 111–115. pont.

53. A 2002. évi engedékenységi közlemény értelmében fennálló együttműködési kötelezettség terjedelme tekintetében a Törvényszék megállapította, hogy magából a 2002. évi engedékenységi közlemény 11. pontja a) alpontjának szövegéből, és különösen az együttműködés „teljes mértékű, folyamatos és eredményes [helyesen: gyors]” jellegéből az tűnik ki, hogy ez a kötelezettség nagyon általános, amelynek paraméterei nincsenek pontosan megállapítva, és a kötelezettség konkrét terjedelmét csupán az engedékenységi program keretében lehet értelmezni. A Törvényszék megállapította, hogy a „teljes mértékű” kifejezés azt jelöli, hogy ennek az együttműködésnek – annak érdekében, hogy a végleges határozat mentességet biztosítson – teljes mértékűnek, korlátlannak és feltétlennek kell lennie. A „folyamatos” és „gyors” kitétel azt jelenti, hogy a vállalkozás együttműködésének eleget kell tennie két feltételnek: i. a közigazgatási eljárás teljes ideje alatt fenn kell állnia, és ii. haladéktalannak kell lennie. [42]

54. A Törvényszék kifejtette, hogy az engedékenységi szabályozás keretében az „együttműködés” valódi és teljes együttműködést jelent. Az állandó ítélkezési gyakorlatból következik, hogy a 2002. évi engedékenységi közlemény alapján engedélyezett csökkentés csak akkor indokolt, ha az átadott információk és általában az érintett vállalkozás magatartása e tekintetben valódi együttműködést jelentenek. [43] A Törvényszék megállapította, hogy ez a megfontolás *a fortiori* alkalmazandó a bírság alóli mentességben való részesülés igazolásához szükséges együttműködés esetében, mivel a mentesség még kedvezményesebb bánásmódot képez, mint pusztán a bírság csökkentése. [44]

55. A Törvényszék megállapította továbbá, hogy amikor valamely vállalkozás hiányos vagy pontatlan ténybeli állításokat tesz, magatartása ezen ítélkezési gyakorlat értelmében nem minősíthető valódi együttműködést tükröző magatartásnak. [45] Így az a vállalkozás, amely bírság alóli mentességben kíván részesülni, nem mulaszthatja el az olyan birtokában lévő releváns információk Bizottsággal való közlését, amelyek – legalábbis potenciálisan – befolyásolhatják a közigazgatási eljárás lefolytatását és a Bizottság vizsgálatának hatékonyságát. A valódi együttműködést tükröző magatartás létezését csak az adott magatartás tanúsításakor fennálló körülmények függvényében lehet értékelni. Így annak esetleges utólagos megállapítása, hogy az együttműködési kötelezettséget sértő magatartás nem fejtett ki negatív hatást, nem hozható fel e magatartás igazolására. [46]

56. Mindezek alapján a Törvényszék az alábbi tényeket állapította meg.

57. Először is, a Deltafina nem tájékoztatta a Bizottságot a vizsgálat szempontjából releváns körülményekről, vagyis arról, hogy az elnöke az APTI 2002. április 4-i találkozóján bejelentette, hogy a Deltafina benyújtotta mentességi kérelmét, és hogy a Universal jogi képviselője 2002. április 2-án ugyanilyen bejelentést tett egyes versenytársaik anyavállalatainak. Másodszor, a Bizottságnak több mint két évig nem volt tudomása ezen – a vizsgálat szempontjából releváns – körülményekről. Harmadszor, a vitatott határozatból és az ügy irataiból kitűnik, hogy a Deltafina mentességi kérelmének titokban tartására vonatkozó kérdésről – annak érdekében, hogy versenytársai ne szerezzenek arról tudomást, és ezzel a vizsgálatok hatékonysága ne sérüljön – kifejezetten szó esett a Deltafina és a Bizottság között az engedékenységi program keretében történt kapcsolatfelvétel során, és különösen a 2002. március 14-i találkozón. Így különösen egyértelmű, hogy a Bizottság kifejezetten arra kérte a Deltafinát, hogy tartsa titokban a mentességi kérelmet, mivel ilyen vizsgálatokat kíván tartani. Így a

42 — 124–126. pont.

43 — Az 1996. évi engedékenységi közleményre vonatkozóan a C-189/02. P., C-202/02. P., C-205/02. P–C-208/02. P. és C-213/02. P. sz., Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2005. június 28-án hozott ítélet (EBHT 2005., I-5425. o.) 395. pontja (a továbbiakban: a Dansk Rørindustri egyesített ügyekben hozott ítélet), a C-301/04. P. sz., Bizottság kontra SGL Carbon ügyben 2006. június 29-én hozott ítélet (EBHT 2006., I-5915. o.) 68. pontja (a továbbiakban: az SGL Carbon ügyben hozott ítélet) és a C-125/07. P., C-133/07. P., C-135/07. P. és C-137/07. P. sz., Erste Group Bank és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2009. szeptember 24-én hozott ítélet (EBHT 2009., I-8681. o.) 281. pontja (a továbbiakban: az Erste Group Bank egyesített ügyekben hozott ítélet).

44 — 127–130. pont.

45 — E tekintetben lásd a fenti 43. pontban hivatkozott ítéletek alábbi részleteit: a Dansk Rørindustri egyesített ügyekben hozott ítélet 397. pontját, az SGL Carbon ügyben hozott ítélet 69. pontját és az Erste Group Bank egyesített ügyekben hozott ítélet 283. pontját.

46 — 131–134. pont.

Deltafina tudott arról, hogy a Bizottság olyan releváns körülménynek tekinti a mentességi kérelem benyújtásának esetleges bejelentését, amely – legalábbis potenciálisan – befolyásolhatja a vizsgálat rendes lefolytatását. Negyedszer, a Deltafina nem hivatkozhat arra, hogy nem tudta, hogy a mentességi kérelem bizalmas jellegének megőrzése a vizsgálat sikeres voltának fontos elemét jelenti. [47]

58. A Törvényszék megállapította, hogy e körülmények között a valódi együttműködést tükröző magatartás azt követelte volna meg a Deltafinától, hogy minél gyorsabban tájékoztassa a Bizottságot arról a tényről, hogy mentességi kérelmének benyújtását bejelentette. [48]

59. A Törvényszék elutasította a Deltafina arra vonatkozó érvét, miszerint a Bizottságnak tudomása volt arról, hogy az APTI 2002. április 4-i találkozóján elmondja a kartell többi tagjának, hogy mentességi kérelmet nyújtott be. A Törvényszék megállapította, hogy mivel a Bizottságnak nem volt tudomása arról, hogy a Deltafina önkéntes bejelentést kíván tenni, azt nem is fogadhatta el, vagy nem is engedélyezhette előzetesen. [49]

60. A Törvényszék ezt követően a Deltafina által a vitatott határozatban foglalt, téves jogalkalmazásra vonatkozóan felhozott különös érveket vizsgálta, különösen az „játékszabályokra” vonatkozó egyezség tekintetében. A Törvényszék elutasította a Deltafina azon érvét, hogy a vitatott határozatból vagy az ügy irataiból kiderült, hogy a Deltafina az APTI-féle találkozó előtt kifejezetten és egyértelműen tájékoztatta a Bizottságot arról, hogy ez alkalomból önkéntesen bejelenti, hogy mentességi kérelmet nyújtott be. Sem a Bizottság által a 2002. március 14-i találkozóról készített beszámoló, sem a Universal képviselője által e találkozón készített feljegyzések nem utaltak arra, hogy a Deltafina kifejezetten figyelmeztette volna a Bizottságot, hogy ilyen bejelentést tesz. A Universal képviselője által készített beszámolóból kitűnt, hogy a Deltafina csupán arra szorítkozott, hogy hangsúlyozza a mentességi kérelem benyújtásának titokban tartásával kapcsolatos nehézségeket, mivel amennyiben máshogy viselkedik az APTI közeljövőben tartandó találkozóján az előző találkozókon tanúsított magatartásához képest, gyanút kelthet a versenytársaiban azzal kapcsolatosan, hogy mentességi kérelmet nyújtott be. A Törvényszék megjegyezte, hogy az általa a tárgyaláson feltett egyik kérdésére válaszolva a Deltafina lényegében maga is bevallotta, hogy a 2002. március 14-i találkozón nem tájékoztatta kifejezetten a Bizottságot arról, hogy az APTI 2002. április 4-én tartandó találkozóján önkéntesen be kívánja jelenteni a mentességi kérelme benyújtásának tényét. Továbbá az ügy egyik irata sem utalt arra, hogy a Deltafina más alkalommal előre és kifejezetten figyelmeztette volna a Bizottságot, hogy ilyen önkéntes bejelentésre készül. [50]

61. Így különösen, a Törvényszék megvizsgálta a Deltafina képviselője és a Bizottság között (a Deltafina részéről R. Jacchia, a Bizottság részéről pedig D. Van Erps között) 2002. március 22-én folytatott telefonbeszélgetésről szóló külön összefoglalókat. A Törvényszék nem fogadta el a Deltafina arra vonatkozó érvelését, hogy e telefonos megbeszélés során a Deltafina tájékoztatta a Bizottságot arról, hogy a mentességi kérelmét be fogja jelenteni. [51]

62. Végül a Törvényszék megvizsgálta a Deltafina azon érvét, hogy a 2002. március 14-i találkozón egyezségre jutott a Bizottsággal bizonyos „játékszabályok” tekintetében. A Deltafina szerint az állítólagos egyezség alapvető részét képezte az, hogy a Bizottság belátta, hogy a bejelentés elkerülhetetlen, és a Deltafina cserében elfogadta, hogy súlyosabb a reá háruló bizonyítási teher, és kötelezettséget vállalt arra, hogy minél gyorsabban nyújt bizonyítékokat. A Deltafina azzal érvelt, hogy ennélfogva betartotta együttműködési kötelezettségét, mivel a Bizottság által kért további információkat átnyújtotta. A Törvényszék kiemelte, hogy még ha helyes is a Deltafina álláspontja, ez nem vonhatja

47 — 135–146. pont.
48 — 147–149. pont.
49 — 151–153. pont.
50 — 152–156. pont.
51 — 157–160. pont.

kétségbe azt a következtetést, miszerint a Deltafina megsértette együttműködési kötelezettségét azáltal, hogy a későbbiekben nem tájékoztatta a Bizottságot arról, hogy a mentességi kérelem benyújtását bejelentette. Ennélfogva végleges határozatában a Bizottság jogosult volt nem megítélni a Deltafina számára a mentességet.

63. A Törvényszék úgy ítélte meg, hogy még ha a Bizottság a 2002. március 14-i találkozón be is látta, hogy a Deltafina nem tudja titokban tartani a mentességi kérelem benyújtását (ez a kérdés vitatott), e körülmény nem befolyásolja azt a megállapítást, miszerint a valódi együttműködést tükröző magatartásnak megfelelően a Deltafinának haladéktalanul tájékoztatnia kellett volna a Bizottságot a mentességi kérelem benyújtásának valóban megtörtént bejelentéséről. Ugyanez az érvelés volna érvényes arra az esetre is, ha a Deltafina a közigazgatási eljárás során előadott valamely indokokból lett volna kénytelen bejelenteni a mentességi kérelme benyújtását, különösen arra az esetre, ha valóban – amint azt állítja – olyan „szorult" helyzetbe került, hogy a jogsértés megszüntetésére irányuló, a 2002. évi engedékenységi közlemény 11. pontjának b) alpontja által előírt kötelezettségének meg nem sértésével kapcsolatos aggodalom miatt nem volt más választása, mint hogy bejelenti a kartell többi tagja előtt az engedékenységi kérelem benyújtását. Mivel a Deltafina mentességet kért, mindenképpen köteles volt együttműködni. Ez azt jelentette, hogy minél gyorsabban értesítenie kellett a Bizottságot az általa tett bejelentésekről. Továbbá még ha feltételezzük is, hogy megállapítható a Deltafina által hivatkozott körülmény – miszerint a Bizottság által kért információk nyújtásával állítólagosan eleget tett a Bizottsággal állítólag annak érdekében elfogadott „második legjobb lehetőségnek", hogy csökkentsék a bejelentés „elkerülhetetlen" negatív hatásait –, ez a körülmény sem menthette fel a Deltafinát azon kötelezettsége alól, hogy minél gyorsabban értesítse a Bizottságot a mentességi kérelme bejelentéséről.[52]

## Első jogalap: az együttműködési kötelezettség tekintetében fennálló értékelési hiba és a védelemhez való jog megsértése

*A felek érveinek összefoglalása*

64. A Deltafina azt kifogásolja, hogy a Törvényszék megsértette a védelemhez való jogát azáltal, hogy nem határozott arról az elsődleges jogalapról, miszerint a 2002. március 14-i találkozón a játékszabályok tekintetében kötött egyezségből következően a Deltafina mentesült az alól a kötelezettség alól, hogy eltitkolja a kartell többi tagja elől a mentességi kérelmet. Ennek megfelelően a Deltafina nem sértette meg a bizalmas kezelésre irányuló kötelezettségét akkor, amikor ezt a tényt bejelentette az APTI-féle találkozón. A Törvényszék ehelyett saját jogalapjával helyettesítette a felek érvelését, és új ponttal egészítette ki azt, kimondva, hogy a Deltafina megsértette az együttműködési kötelezettségét azzal, hogy elmulasztotta tájékoztatni a Bizottságot arról, hogy mentességi kérelmét bejelentette a kartell többi tagja előtt. A Törvényszék ezáltal túllépte a vitatott határozat felülvizsgálatára korlátozódó jogkörét. A Törvényszék azzal az álláspontjával, hogy a Deltafinának mit kellett volna tennie az együttműködési kötelezettség teljesítése érdekében, nem helyettesítheti azokat a játékszabályokat, amelyekben a felek megállapodtak a 2002. március 14-i találkozón. Ez az egyezség továbbá szerződéses jellegű volt. A megtámadott ítélet visszavonhatatlanul következetlen.

65. A Deltafina azzal érvel továbbá, hogy a játékszabályok tartalma a Bizottsággal együtt kialakított részletekből ered. A Deltafina azon álláspontját, miszerint a 2002. március 14-i találkozón mentesült a be nem jelentésre irányuló kötelezettsége alól, ugyanakkor kelt bizonyítékok támasztják alá, beleértve a találkozóról készült jegyzőkönyvet is. Ezekből kiderül, hogy a Deltafina kötelezettség alóli mentesülésébe való beleegyezésért cserébe a Bizottság súlyosabb követelményeket rótt a vállalkozásra a kartell vizsgálatához szükséges információ szolgáltatása tekintetében. Ha a Törvényszék megvizsgálta volna a jegyzőkönyvet, rájött volna, hogy a Bizottság belátta, hogy elkerülhetetlen a Deltafina

52 — 164–167. pont.

mentességi kérelmének bejelentése. E jegyzőkönyvből nem derül ki, hogy a Deltafinára a Bizottság felé fennálló tájékoztatási kötelezettség vonatkozott volna abban az esetben, ha bejelenti, hogy mentességi kérelmet nyújtott be. A Bizottság ezt követően soha nem kérdezte meg a Deltafina képviselőit a helyzetről. Valójában úgy tűnt, hogy a Bizottságot nem érdekli ez a kérdés. A Bizottság azzal vádolta a Deltafinát, hogy szándékosan és önkéntesen jelentette be mentességi kérelmét. A 2002. március 14-i találkozóról készült jegyzőkönyvben azonban semmi nem utal arra, hogy a bejelentés nem lehet szándékos, és elkerülhetetlennek kell lennie azért, mert valamely harmadik fél információt kért.

66. A Deltafina azzal érvel, hogy a 2002. évi engedékenységi közlemény értelmében fennálló együttműködési kötelezettség nem azonos a Bíróság által korábban a Dansk Rørindustri egyesített ügyekben hozott ítéletben [53] vizsgálttal. Abban az ügyben a kedvezőbb bánásmódot kérő vállalkozásoknak teljes és releváns információt kellett a Bizottság rendelkezésére bocsátaniuk a versenyszabályok megsértésének fennállása tekintetében. Ilyen körülmények között az érintett vállalkozást nem lehetett mentesíteni az alkalmazandó engedékenységi közlemény értelmében fennálló együttműködési kötelezettsége alól. Ezzel szemben a Deltafinát olyan bizalmas kezelésre vonatkozó kötelezettség terhelte, amely alól mentesíthető volt. Ezt az álláspontot támasztja alá a 2006. évi engedékenységi közlemény 12. pontjának a) alpontja. Mindenesetre a Deltafina hozzáteszi, hogy kétség esetén a Törvényszéknek a javára kellett volna döntenie abban a tekintetben, hogy miben állapodtak meg a játékszabályokra nézve, és milyen módon kellett együttműködnie a Bizottsággal.

67. A Bizottság arra hivatkozik, hogy a Deltafina által hivatkozott első fellebbezési jogalap nem megalapozott. Nem fogadta el azt, hogy a Deltafina mentesül a mentességi kérelem titokban tartására irányuló kötelezettség alól. A Törvényszék gondosan megvizsgálta a Deltafinának a Bizottsággal kötött, a mentességi kérelem bejelentésére vonatkozó állítólagos egyezségre vonatkozó érveit, és a tényekből arra a következtetésre jutott, hogy nem jött létre ilyen egyezség. Ennek megfelelően a Törvényszék nem sértette meg a Deltafina védelemhez való jogát, és hatáskörét sem lépte túl annak megállapításakor, hogy a Deltafina megsértette az együttműködési kötelezettségét.

68. A Bizottság vitatja a Deltafina azon érvét, miszerint a Törvényszék olyan új jogalapra alapozta ítéletét, amely nem képezte a vitatott határozat részét. E határozat preambulumbekezdéseiben [54] említésre kerül a Deltafina mulasztása abban a tekintetben, hogy tájékoztassa a Bizottságot a bejelentésről (az állítólagos új jogalap). Igaz, hogy a Törvényszék a Bizottságnál nagyobb hangsúlyt fektetett e sajátos mulasztásra. A Törvényszékhez hasonlóan azonban a Bizottság is úgy véli, hogy a Deltafina ezzel megsértette a 2002. évi engedékenységi közlemény 11. pontjának a) alpontját. A Deltafina mulasztásából következik, hogy továbbra is a kartell tagjaként tekintett magára, és képtelen volt valódi és jóhiszemű együttműködést tanúsítani. Az 1/2003 rendelet 31. cikke értelmében a Törvényszék korlátlan jogkörrel rendelkezik a bírságok meghatározására. E rendelkezésre figyelemmel nem lehet arra következtetni, hogy a Törvényszék túllépte volna e jogkörét annak értékelésekor, hogy a Deltafina teljesítette-e a 2002. évi engedékenységi közlemény értelmében fennálló együttműködési kötelezettségét.

69. A Bizottság kiemeli, hogy a Törvényszék elutasította a Deltafina arra irányuló érvelését, hogy a kartell többi tagja előtt lehetetlen volt a mentességi kérelem benyújtásának titokban tartása, és úgy vélte, hogy a Deltafina szándékosan tette ezt a bejelentést. Nyelvtani csűrés-csavarásnak minősül a Deltafina azon érve, hogy a Bizottság nem tette egyértelművé azt, hogy a Deltafina mentességi kérelmének a kartell többi tagja részére való bejelentésére nem kerülhet sor szándékosan, és a Deltafina érve ezért megalapozatlan.

53 — Hivatkozás a fenti 43. lábjegyzetben. Lásd még az ugyanabban a lábjegyzetben hivatkozott Erste Group Bank egyesített ügyekben hozott ítéletet.

54 — Lásd a vitatott határozat (429), (449), (459) és (460) preambulumbekezdését.

70. Az engedékenységi program szabályai a Szerződésen, a másodlagos jogon és a Bizottság közleményein alapulnak. Elképzelhetetlen, hogy eltérő „játékszabályokat" állapítson meg a Bizottság adott üggyel megbízott tisztviselője. A tisztviselők szerepe abban áll, hogy megmagyarázzák a szabályok tartalmát, de eközben kifejthetik álláspontjukat abban a tekintetben, hogy az adott ügyben hogyan lehet alkalmazni a szabályokat. Ennek megfelelően a Törvényszék helyesen döntött akkor, amikor kimondta, hogy meg kell vizsgálnia a 2002. évi engedékenységi közleményt annak érdekében, hogy azonosítani tudja a Deltafinára alkalmazandó rendelkezéseket. A Bizottság kiemeli, hogy a 2006. évi engedékenységi közlemény 12. pontja értelmében nem engedhette meg a Deltafinának, hogy mentességi kérelmét bejelentse a kartell többi tagjának. Ez az engedékenységi közlemény *ratione temporis* nem volt alkalmazandó. Mindenesetre a fellebbezés elfogadhatatlan annyiban, amennyiben az a tények újraértékelésére irányul.

71. Végül, amennyiben a Bíróság elfogadhatónak és megalapozottnak találná az első fellebbezési jogalapot, a Bizottság azt javasolja, hogy a Bíróság állapítsa meg az alábbiakat: i. a Deltafina megsértette a 2002. évi engedékenységi közlemény 11. pontjának a) alpontja értelmében fennálló együttműködési kötelezettségét; ii. amiatt, hogy a Deltafina bejelentette mentességi kérelmét a kartell többi tagjának, fennállt annak kockázata, hogy a Bizottság vizsgálata hatástalanná válik; iii. az engedékenységi program keretében mindig fennáll annak kockázata, hogy a kartell többi tagja gyanakodni kezd társaira; iv. a Deltafina képes lett volna a mentességi kérelmet titokban tartani; ehelyett azonban annak szándékos bejelentéséről döntött, ami azt mutatja, hogy továbbra is versenyellenes magatartást tanúsított.

*Értékelés*

72. A Deltafina első fellebbezési jogalapja nagy vonalakban három részre osztható: i. a Törvényszék elmulasztott határozni arról az elsődlegesen felhozott jogalapról, hogy a Bizottság a 2002. március 14-i találkozón elfogadott játékszabályok értelmében mentesítette a Deltafinát a mentességi kérelem eltitkolására irányuló kötelezettsége alól; ii. a Törvényszék saját indokolásával helyettesítette a vitatott határozatban szereplő indokolást azáltal, hogy úgy ítélte meg, hogy a Deltafinának tájékoztatnia kellett volna a Bizottságot a mentességi kérelem bejelentése előtt; és iii. a Törvényszék megsértette a Deltafina védelemhez való jogát.

73. A Törvényszék határozott-e a Deltafina által elsődlegesen felhozott jogalapról?

74. Első fokon a Deltafina azzal érvelt, hogy a Bizottság három nyilvánvaló értékelési hibát vétett azzal, hogy a vitatott határozatban nem biztosította számára a bírság alóli mentességet a vitatott határozatban: először, a Bizottság értékelési hibát vétett arra a téves előfeltételezésre támaszkodva, miszerint az olasz nyersdohány-feldolgozóknak nem volt tudomása a Bizottság által folytatott vizsgálatról; másodszor, a Bizottság értékelési hibát vétett, amikor úgy ítélte meg, hogy a Deltafina megsértette a 2002. évi engedékenységi közlemény 11. pontjának a) alpontjában előírt együttműködési kötelezettséget; és harmadszor, a Bizottság azáltal is értékelési hibát vétett, hogy úgy ítélte meg, hogy a mentességi kérelem Deltafina általi benyújtásának bejelentése akadályozta a vizsgálatot.

75. A Deltafina által elsődleges jogalapként leírtak valójában az első fokon (a vállalkozásoknak a 2002. évi engedékenységi közlemény 11. pontjának a) alpontja értelmében vett együttműködési kötelezettsége tekintetében) előterjesztett második jogalapnak felelnek meg, és a Deltafina ennek a jogalapnak a Törvényszék általi tárgyalását kifogásolja. Megvizsgáltam a Deltafina megsemmisítésre irányuló kérelmét. Egyértelmű, hogy a Deltafina első fokon azzal érvelt, hogy a Bizottság a 2002. március 14-i találkozón elfogadta azt, hogy a Deltafina nem tudja a mentességi kérelmet eltitkolni a kartell többi tagja előtt. A Deltafina azt állította, hogy a Bizottság ezért azt javasolta, hogy ezen információ hozzáférhetővé tételének engedélyezéséért cserébe még nyomatékosabb lesz az, hogy a Deltafinának a Bizottság rendelkezésére kell bocsátania a vizsgálatok elvégzéséhez szükséges további információkat (ezek az úgynevezett „alapszabályok" vagy „játékszabályok").

76. Úgy tűnik számomra, hogy a Törvényszék helyesen értelmezte úgy, hogy a Deltafina jogalapja a 2002. évi engedékenységi közlemény 11. pontjának a) alpontja értelmében vett együttműködési kötelezettségre vonatkozik. A Törvényszék a megtámadott ítélet 90–93. pontjában gondosan adta vissza a Deltafina érveit, különösen a 2002. március 14-i találkozó tekintetében. A Törvényszék megállapította, hogy a Deltafina nem tudta bizonyítani, hogy előzetesen tájékoztatta volna a Bizottságot arról, hogy az APTI-találkozón önkéntesen be fogja jelenteni a mentességi kérelem benyújtásának tényét.[55] A Törvényszék továbbá kifejezetten megvizsgálta a játékszabályokról szóló, a 2002. március 14-i találkozón kialakított állítólagos egyezséget.[56]

77. Mindazonáltal fontos, hogy a Törvényszék nem határozta meg azt, hogy létezett-e (vagy sem) ilyen egyezség. A Törvényszék sokkal inkább azt állapította meg, hogy *még ha* a Bizottság és a Deltafina meg is állapodott az állítólagos játékszabályokban, akkor is a 2002. évi engedékenységi közlemény 11. pontjának a) alpontja értelmében vett együttműködési kötelezettség megsértését jelenti az a tény, hogy a Deltafina nem tájékoztatta előre a Bizottságot a mentességi kérelem bejelentésére irányuló szándékáról. A Törvényszék továbbá azon az álláspontón volt, hogy nem álltak fenn olyan körülmények, amelyek mentesíthették volna a Deltafinát azon későbbi kötelezettsége alól, hogy haladéktalanul tájékoztassa a Bizottságot a megtett bejelentésről.

78. A kérdés lényege az, hogy hiányos-e a megtámadott ítélet indokolása azért, mert a Törvényszék elmulasztotta kifejezetten megválaszolni a Deltafina arra irányuló érvét, hogy az állítólagos játékszabályok értelmében mentesült a mentességi kérelem titokban tartására irányuló kötelezettsége alól, és cserébe elfogadta a Bizottság tájékoztatására irányuló súlyosabb kötelezettséget (amely kötelezettséget a Deltafina teljesítettnek tekint).

79. Az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében az ítélet indokolásából világosan és egyértelműen ki kell tűnnie a Törvényszék érvelésének oly módon, hogy lehetővé tegye az érdekeltek számára, hogy megismerjék a Törvényszék határozatának indokait, és a Bíróságnak, hogy a bírósági felülvizsgálatot gyakorolja.[57] Ugyanakkor az indokolási kötelezettséget illetően a Törvényszék nem köteles olyan magyarázatot adni, amely egyenként és kimerítően követi a felek által előadott összes érvet. Az indokolás ezért lehet közvetett is, azzal a feltétellel, ha lehetővé teszi az érdekelt felek számára, hogy megismerjék érvelésük Törvényszék általi elutasításának okait, és lehetővé teszi a Bíróság számára a felülvizsgálat elvégzését.[58]

80. A Törvényszék – amikor elutasította a Deltafina azon érvelését, hogy a Bizottság tudott arról, hogy az APTI-féle találkozón be fogja jelenteni mentességi kérelmét – megállapította, hogy a Bizottságnak nem volt tudomása arról, hogy a Deltafina önkéntes bejelentést kíván tenni, azt nem is fogadhatta el, vagy nem is engedélyezhette előzetesen.[59]

81. Ezek az érvek elfogadhatatlanok annyiban, amennyiben a Deltafina a Törvényszék tényekre vonatkozó értékelését kívánja megkérdőjelezni azáltal, hogy kifogásolja a 2002. március 14-i találkozóval egyidőben készült feljegyzések és a Deltafina képviselője és a Bizottság üggyel megbízott tisztviselője közötti azt követő egyeztetések részletei tekintetében tett megállapításokat. A Deltafina ugyanis lényegében a tények értékelésének felülvizsgálatát kívánja elérni, amelyre a Bíróság felülvizsgálati jogköre nem terjed ki a fellebbezések keretében.[60]

55 — A megtámadott ítélet 152–160. pontja.

56 — A megtámadott ítélet 163–167. pontja.

57 — A C-292/11. P. sz., Bizottság kontra Portugália ügyben 2014. január 15-én hozott ítélet 72. pontja és a hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

58 — A C-413/08. P. sz., Lafarge kontra Bizottság ügyben 2010. június 17-én hozott ítélet (EBHT 2010., I-5361. o.) 41. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

59 — A megtámadott ítélet 152–160. pontja.

60 — A C-510/11. P. sz., Kone és társai kontra Bizottság ügyben 2013. október 24-én hozott ítélet 60–62. pontja és a hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

82. Helyesen következtetett-e a Törvényszék arra, hogy a Deltafina elmulasztott eleget tenni a 2002. évi engedékenységi közlemény értelmében vett együttműködési kötelezettségének?

83. Amint azt a Törvényszék kifejtette, három halmozott feltételnek kell teljesülnie annak érdekében, hogy valamely vállalkozás elnyerje a bírság alóli mentességet.[61] A szóban forgó kérdés a Törvényszék azon értékelésére vonatkozik, hogy a Deltafina teljes mértékű, folyamatos és gyors együttműködést tanúsított-e a közigazgatási eljárás során.

84. Úgy vélem, hogy ítéletének 124–132. pontjában a Törvényszék helyesen írta le a vállalkozások együttműködési kötelezettségének terjedelmét. Az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében a 2002. évi engedékenységi közlemény alapján engedélyezett bírságcsökkentés csak akkor indokolt, ha az átadott információk és általában az érintett vállalkozás magatartása e tekintetben valódi együttműködést jelentenek a részéről.[62] E közlemény alapján csak akkor lehet csökkentést engedélyezni, ha az érintett vállalkozás magatartása az együttműködés szellemiségéről tanúskodik.[63] Nem fogadom el a Deltafina arra vonatkozó érvét, hogy ez a feltétel azért nem alkalmazandó a szóban forgó ügyben, mert a Deltafina helyzete (a mentességi kérelem titokban tartására irányuló kötelezettség) eltér annak a vállalakozásnak a helyzetétől, amely a teljes és pontos ténybeli információkért cserébe kér mentességet.

85. Álláspontom szerint az engedékenységi közlemény érelmében fennálló együttműködési kötelezettség ugyanúgy alkalmazandó a bizalmas kezelésre vonatkozó kötelezettség hatálya alatt álló vállalkozás magatartására is. A bírság alóli mentesség elnyeréséhez a vállalkozásnak a Bizottság rendelkezésére kell állnia annak érdekében, hogy valódi együttműködést tanúsítson. Következésképpen tájékoztatnia kell a Bizottságot a tudomására jutott azon releváns tényekről, amelyek hatással lehetnek a közigazgatási eljárás lefolytatására és a Bizottság vizsgálatára. A Bizottság és az érintett vállalkozás közötti, az engedékenységi közlemény értelmében vett egyezség nem szerződés; nem is lehet kikényszeríteni. A vállalkozás együttműködése önkéntes, de annak a mentesség kedvezményében való részesüléshez feltétlennek és teljesnek kell lennie.

86. E kötelezettség terjedelmének értékelése során a Törvényszéknek meg kellett-e állapítania, hogy a Bizottság elfogadta vagy sem, hogy a Deltafina már nem köteles eltitkolni a mentességi kérelmét?

87. Álláspontom szerint nem kellett megállapítania.

88. A Törvényszéknek számos lehetőség állt rendelkezésére az együttműködési kötelezettség terjedelmének értékelése során. Megállapíthatta volna (a Bizottság érvelése szerint) azt, hogy nem létezett olyan egyezség, amely mentesítette volna a Deltafinát a mentességi kérelem eltitkolására vonatkozó kötelezettsége alól. Ebben az esetben a Deltafina egyértelműen megsértette volna a vállalkozás együttműködési kötelezettségét. A rend kedvéért hozzáteszem, hogy a Deltafina helyzetében lévő vállalkozásnak bizonyítékot kellene nyújtania a Bizottság megfelelő szinten meghozott határozatáról annak érdekében, hogy bizonyítsa az ilyen egyezség létrejöttét.

89. Emlékeztetni kell arra, hogy a Deltafina felelősségre vonható volt a versenyszabályok súlyos megsértéséért kiszabható bírság megfizetéséért, és a személyes felelősség elve szerint neki kellett felelnie ezért a jogsértésért.[64] Mindazonáltal, a 2002. évi engedékenységi közlemény bevezetésében kifejtett okokból[65], a Bizottság jogosult volt mentességet biztosítani e szankció alól. E tekintetben a Bizottság a versenyügyekben abban az időben illetékes tagjának aláírásával ellátott, 2002. március 6-i levelével bírság alóli feltételes mentességet biztosított a Deltafina részére. Ezen elemek fényében a valamely találkozó alatt vagy az azt követő megbeszélések során valamely tisztviselő által tett

61 — Lásd a jelen indítvány 13. pontját.

62 — A fenti 43. lábjegyzetben hivatkozott Erste Group Bank egyesített ügyekben hozott ítélet 281. pontja.

63 — A fenti 43. lábjegyzetben hivatkozott Erste Group Bank egyesített ügyekben hozott ítélet 282. pontja.

64 — A fenti 43. lábjegyzetben hivatkozott Erste Group Bank egyesített ügyekben hozott ítélet 77. pontja.

65 — Lásd a jelen indítvány fenti 11. pontját, amely tartalmazza az engedékenységi szabályozás elfogadásának indokolását.

megállapítások nem bizonyíthatták kellőképpen azt, hogy a Bizottság egyetértett volna egy olyan körülmény megváltoztatásával, amely alapvető tényezőnek minősült a vállalkozás engedékenységi szabályok szerinti együttműködése megállapításának tekintetében. Annak megállapítása érdekében, hogy a Bizottság egyetértett a 2002. évi engedékenységi közlemény szerinti egyezség feltételeinek megváltoztatásával, az érintett vállalkozásnak a megfelelő szinten aláírt, hivatalos engedélyt kellett volna kérnie a Bizottságtól; feltételezem, hogy ugyanazon személytől (vagy utódjától), aki engedélyezte a bírság alóli feltételes mentességet. Számomra ez következik az engedékenységi szabályokkal összefüggésben meghozott határozatok jelentőségéből, és annak szükségességéből, hogy biztosítani kell az ilyen határozatokra való hivatkozás lehetőségét, és a kérelmezőket a szükséges mértékben biztosítani kell az engedékenységi szabályok folyamatos alkalmazásának garantálásáról. Ezek az elemek hiányoznának akkor, ha a Bizottság bármely tisztviselője a Bizottság hivatali hierarchiájának felsőbb szintjéről származó engedély nélkül megváltoztathatná a bírság alóli mentesség biztosításának feltételeit.

90. A Deltafina a 2006. évi engedékenységi közlemény 12. pontja a) alpontjának ötödik francia bekezdésére hivatkozik, amelynek értelmében a vállalkozás őszintén, teljes mértékben, folyamatosan és gyorsan együttműködik a Bizottsággal a kérelem benyújtásától kezdődően a Bizottság közigazgatási eljárása során, többek között oly módon, hogy nem fedi fel kérelmét, mielőtt a Bizottság kifogásközlést ad ki az ügyben, kivéve, ha másként állapodnak meg. A 2006. évi engedékenységi közlemény azonban *ratione temporis* nem alkalmazandó, ezért tartózkodom annak pontosabb feltárásától, hogy hogyan kellene értelmezni annak megfogalmazását.

91. Még ha a Törvényszék azt is állapította volna meg – a Deltafina állításának megfelelően –, hogy létezett olyan egyezség, amely lehetővé tette a mentességi kérelem bejelentését, ebből akkor sem következik az, hogy a Törvényszéknek azt kellett volna megállapítania, hogy a Deltafina teljesítette a 2002. évi engedékenységi közlemény értelmében fennálló együttműködési kötelezettséget. Az együttműködési kötelezettség széleskörű paramétereiből fakadóan a Törvényszék e kötelezettség egyéb elemeit is kiemelheti a vizsgálata során, és határozhat arról, hogy a mentességi kérelmet előterjesztő fél eleget tett-e ezen elemeknek.

92. A szóban forgó ügyben a Törvényszék egy olyan elméletet állított fel, amely kétség esetén a Deltafina javára szól, mert azt vette kiindulási pontnak, hogy *megállapodtak* a játékszabályokról, ahogy azt a Deltafina állította.[66] A Törvényszék mindazonáltal úgy vélte, hogy a Deltafina megsértette a 2002. évi engedékenységi közlemény 11. pontjának a) alpontja értelmében fennálló együttműködési kötelezettségét, mert a Bizottság előzetes tájékoztatása nélkül jelentette be a mentességi kérelmét a kartell többi tagjának. Így a Törvényszék az együttműködési kötelezettségnek egy olyan elemét emelte ki, amelynek álláspontja szerint a Deltafina kétségtelenül nem tett eleget.

93. Igaz, hogy a megtámadott ítélet teljesebb lett volna, ha a Törvényszék először meghatározta volna azt, hogy valóban létezett-e olyan egyezség, amely mentesíti a Deltafinát a mentességi kérelme eltitkolására irányuló kötelezettség alól. E megállapítás hiánya azonban nem érvényteleníti a Törvényszék indokolását.

94. Úgy tűnik számomra, hogy a megtámadott ítélet indokolása kellően világos és érthető ahhoz, hogy megfelelő alapot adjon a Törvényszék végkövetkeztetéseinek, következésképpen eleget tesz az indokolási kötelezettség követelményeinek.

95. A Törvényszék egyértelműen megállapította, hogy egyrészt a Deltafina soha nem tájékoztatta a Bizottságot a bejelentésre irányuló szándékáról. Másrészt a Deltafina a 2002. évi együttműködési közlemény 11. pontjának a) alpontja szerinti valódi együttműködés tanúsítása keretében köteles volt teljes mértékben, folyamatosan és gyorsan együttműködni. Harmadrészt a Deltafina megsértette ezt a

66 — A megtámadott ítélet 164–167. pontja.

kötelezettséget azzal, hogy elmulasztotta előre vagy a bejelentést követően haladéktalanul tájékoztatni a Bizottságot. Negyedrészt az, hogy – amint azt a Deltafina állítja – egyezségre jutottak-e a játékszabályok tekintetében, azért nem meghatározó, mert vitán felül áll, hogy a Deltafina nem tájékoztatta haladéktalanul a Bizottságot a bejelentésről; ez a tény mintegy három évvel később, a tárgyaláson vált nyilvánvalóvá a meghallgatási tisztviselő számára.

96. Úgy tűnik számomra, hogy a Törvényszék helyesen értelmezte a Deltafina elsődlegesen felhozott jogalapjának lényegét, megállapítva, hogy az a bírság alóli mentesség Bizottság általi biztosításának megvonására, valamint a 2002. évi engedékenységi közlemény értelmében fennálló együttműködési kötelezettség jelentésére és terjedelmére vonatkozik. A Törvényszék nem lépte túl e jogalap elfogadható értelmezését annak hangsúlyozásával, hogy a Deltafina nem felelt meg e kötelezettség valamely alapvető elemének. A Törvényszék következésképpen nem helyettesítette sajátjával a vitatott határozat indokolását.

97. A Törvényszék megnevezte azokat a ténybeli elemeket, amelyeket a Bizottság e jogalap vizsgálata során figyelembe vett. Igaz, hogy a Törvényszék hangsúlyozta, hogy a Deltafina a Bizottságot nem tájékoztatta haladéktalanul a bejelentésről. Ez a tény azonban a vitatott határozatban szereplő releváns körülménynek minősül. A Törvényszék ezt követően megvizsgálta a 2002. évi engedékenységi közlemény 11. pontjának a) alpontja értelmében fennálló együttműködési kötelezettség jelentését, ahogyan ezt a Bizottság is tette.[67] Következésképpen úgy tűnik számomra, hogy a Törvényszék az ítéletét nem alapozta olyan új indokolásra, amely nem szerepelt a vitatott határozatban.

98. A kontradiktórius eljárás elve a védelemhez való jog része, amely általános uniós jogi alapelv.[68] Az eljáró bíróságnak magának is tiszteletben kell tartania ezt az elvet, különösen akkor, ha hivatalból felhozott indok alapján bírálja el a jogvitát.[69] Következésképpen a tisztességes eljáráshoz való joghoz kapcsolódó követelmények betartása érdekében fontos, hogy a felek mind az olyan tényállási elemekről, mind pedig az olyan jogi kérdésekről tudomást szerezzenek, és kontradiktórius eljárásban megvitathassák azokat, amelyek az eljárás kimenete szempontjából meghatározóak.[70]

99. Tiszteletben tartotta-e a Törvényszék a Deltafina védelemhez való jogát?

100. A Törvényszék előtti eljárás az együttműködési kötelezettség jelentésére és terjedelmére vonatkozott. E két kérdés a Deltafina által felhozott elsődleges jogalapok részét képezte, következésképpen a Deltafinának elegendő lehetősége volt az elsőfokú eljárásban feltárni az ügyben releváns valamennyi ténybeli és jogi körülményt.

101. A Törvényszék ezen túlmenően nem hivatalból felhozott új indok alapján határozta meg az eljárást. Sokkal inkább i. megnevezte a Deltafina által felhozott jogalapokat; ii. kiemelte a vitatott határozatban szereplő releváns indokolást; és iii. értelmezte a 2002. évi engedékenységi közlemény értelmében fennálló együttműködési kötelezettséget. A Deltafina ezekkel a kérdésekkel kapcsolatban írásbeli és szóbeli észrevételeket terjesztett elő. Következésképpen a Törvényszék nem sértette meg a Deltafina védelemhez való jogát; ezért arra a végkövetkeztetésre jutottam, hogy az első fellebbezési jogalap nem megalapozott.

67 — Lásd a vitatott határozat (431) és azt követő preambulumbekezdését.

68 — A C-89/08. P. sz., Bizottság kontra Írország és társai ügyben 2009. december 2-án hozott ítélet (EBHT 2009., I-11245. o.) 50. pontja. Lásd továbbá a C-584/10. P., C-593/10. P. és C-595/10. P. sz., Bizottság kontra Kadi egyesített ügyekben 2013. július 18-án hozott ítélet 97. és 98. pontját.

69 — A fenti 68. lábjegyzetben hivatkozott Bizottság kontra Írország és társai ügyben hozott ítélet 54. pontja.

70 — A fenti 68. lábjegyzetben hivatkozott Bizottság kontra Írország és társai ügyben hozott ítélet 56. pontja. Lásd továbbá a C-276/11. P. sz., Viega kontra Bizottság ügyben 2013. március 14-én hozott ítélet 35. pontját.

**Második jogalap: a tanúk idézésére és kihallgatására vonatkozó eljárási szabályok megsértése**

102. A második fellebbezési jogalap a 2002. március 14-i találkozón kialakított állítólagos játékszabályokra vonatkozó bizonyítékok Törvényszék általi vizsgálatára vonatkozik; arra, hogy a Törvényszék megfelelően figyelembe vette-e ezeket a bizonyítékokat; valamint arra, hogy megsértette-e a Deltafina tisztességes tárgyaláshoz való jogát.

*A felek érveinek összefoglalása*

103. A Deltafina azzal érvel, hogy a tanúkat a Törvényszék eljárási szabályzatának megfelelően kell idézni és kihallgatni. A 2010. szeptember 29-i tárgyaláson a Törvényszék két tanút hallgatott ki e szabályokat megsértve, Rehert (a Deltafina ügyvédjét) és D. Van Erpset (a Bizottságnak az üggyel megbízott tisztviselőjét). Mindkét tanú vallomást tett a 2002. március 14-i találkozóval kapcsolatban, különösen a játékszabályokról szóló állítólagos egyezség tekintetében. A Törvényszék azonban nem rendelt el az eljárási szabályzat 65. cikke értelmében vett bizonyításfelvételt, és nem is hozott e szabályzat 68. cikke értelmében vett idéző végzést. Nincs továbbá feljegyzés a Reher által tett vallomásról (miközben a D. Van Erps által tett vallomás szerepel az ítélet szövegében).[71] A Törvényszék előtt megtartott tárgyalás jegyzőkönyve a vallomásra mint „véleménycserére” hivatkozik.

104. A Törvényszék D. Van Erps vallomása alapján állapította meg azt, hogy a Deltafina sem a 2002. március 14-i tárgyaláson, sem az azt követő, D. Van Erps és R. Jacchia (a Deltafina másik ügyvédje) között 2002. március 22-én folytatott telefonbeszélgetésben nem jelezte egyértelműen, hogy önkéntesen bejelenti az APTI-féle találkozón a mentességi kérelmét. Ha a Bizottság tudott volna a Deltafina erre vonatkozó szándékáról, abba nem egyezett volna bele. A Törvényszék mindazonáltal annak ellenére nem hallgatta meg R. Jacchia ezen eseményekkel kapcsolatos visszaemlékezését, hogy jelen volt a tárgyaláson.

105. A Törvényszék tévesen fektetett nagyobb hangsúlyt D. Van Erps szóbeli nyilatkozatára, amelyet mintegy nyolc évvel az eseményeket követően adott elő, mint az R. Jacchia által a Bizottsággal folytatott megbeszélésről azzal egyidőben készített feljegyzésekre. Ennek megfelelően a Törvényszék megsértette a Deltafinának az EJEE 6. cikkének (1) és (3) bekezdéséből, valamint a Charta 47. cikkéből eredő, a tisztességes tárgyaláshoz és a védelem biztosítása érdekében a források hozzáférhetőségéhez való jogát. Következésképpen a megtámadott ítélet téves jogalkalmazáson alapul.

106. A Bizottság szerint a második fellebbezési jogalapot el kell utasítani.

107. A Bizottság szerint a Törvényszék D. Van Erps-et és Rehert nem tanúként, sokkal inkább az eljárásban részt vevő felek képviselőiként hallgatta meg. Jóllehet igaz, hogy csak ügyvédek és képviselők (a perbeli megbízásnak megfelelően) tesznek szóbeli észrevételeket, a felek egyetértésével más személyek is felszólalhatnak a Bíróság előtt. Ez a gyakorlat elősegíti az eljárásokat, mivel lehetővé teszi a Bíróság számára, hogy közvetlenül a releváns ismereteket és információt az azok birtokában lévő személyektől hallja, és elkerülje annak szükségességét, hogy az ügyvédek és képviselők folyamatosan utasításokat kapjanak akkor, amikor technikai kérdésekről vagy összetett ténybeli kérdésekről van szó. Ez olyan elfogadott gyakorlat, amelyet soha nem szankcionált a Bíróság.

108. Még ha a Törvényszék Rehert és D. Van Erpset tanúként hallgatta volna is ki, a Deltafina kifogása akkor is elfogadhatatlan vagy megalapozatlan, mivel a Deltafina annak idején nem jelezte e kifogását a Törvényszék előtt. A Deltafina továbbá nem kérelmezte a Törvényszék előtt R. Jacchia meghallgatását (aki valóban jelen volt a Deltafina jogi képviselőjeként).

71 — Lásd a megtámadott ítélet 159. pontját.

109. Mindenesetre a Törvényszék széleskörű mérlegelési jogkörrel rendelkezik abban a tekintetben, hogy milyen súlyt fektet az elé terjesztett bizonyítékokra, és az ezzel kapcsolatos értékelését nem lehet fellebbezéssel megdönteni. Még amennyiben a Bíróság úgy is vélné, hogy megalapozottak a Deltafina érvei, a Törvényszék által felülvizsgált egyéb bizonyítékok és megállapított tények fényében akkor is ugyanez lenne az eljárás eredménye.

*Értékelés*

110. Az a kifogás, miszerint a megtámadott ítélet azért alapul téves jogértelmezésen, mert a Törvényszék ítélete saját eljárási szabályzatának megsértésével felvett bizonyítékon alapul, nem vezethet a megtámadott ítélet hatályon kívül helyezéséhez, kivéve, ha a Deltafina bizonyítja, hogy az érdekeit sértő eljárási szabálytalanság történt.[72]

111. A Törvényszék eljárási szabályzatának 65. cikke értelmében a tanúvallomással kapcsolatos bizonyításfelvételt rendelhet el. A 68. cikk 1. §-a kimondja, hogy a Törvényszék hivatalból vagy a felek indítványára bizonyos tények tekintetében tanúbizonyítás lefolytatását rendelheti el. Ezt a vallomást eskü alatt kell megtenni.

112. A tárgyalás átirata nélkül[73] lehetetlen megvizsgálni a tárgyaláson annak idején elhangzottakat. A következő tényeket azonban senki nem vitatja. Reher és D. Van Erps részt vett a 2002. március 14-i találkozón, és a Törvényszék meghallgatta az ezen esemény tekintetében elmondott visszaemlékezéseiket. A 2010. szeptember 29-i tárgyalás jegyzőkönyve ezt a folyamatot úgy jellemzi, mint „véleménycserét”. A Törvényszék nem hallgatta meg R. Jacchiát a 2002. március 14-i találkozó vagy az azt követően D. Van Erps-szel 2002. március 22-én folytatott telefonbeszélgetés tekintetében. Meghallgatta azonban D. Van Erps e beszélgetésre vonatkozó emlékeit.[74] Sem a Deltafina, sem a Bizottság nem kérte tanúvallomás tételére vonatkozó idéző végzés meghozatalát, és a Törvényszék hivatalból sem hozott ilyen végzést. A Törvényszék továbbá nem rendelt el a 65. cikk szerinti bizonyításfelvételt sem. Reher és D. Van Erps nyilatkozata nem tűnik eskü alatt tett vallomásnak.[75]

113. Az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében a Törvényszék széles mérlegelési mozgástér keretében dönthet a rendelkezésére álló információk kiegészítésének esetleges szükségességéről.[76]

114. Úgy tűnik számomra, hogy a Törvényszék a tárgyalás alatt Rehert és D. Van Erps-et vélhetően felkérte arra, hogy működjenek együtt vele. Sem a Deltafina, sem a Bizottság nem ellenezte a Törvényszék előtti tárgyaláson a meghallgatásukat. Egyik fél sem érvelt azzal, hogy sérülhet a tisztességes tárgyaláshoz való joga azáltal, hogy Reher és D. Van Erps megfelelő értesítés nélkül és a

72 — A C-199/99. P. sz., Corus UK kontra Bizottság ügyben 2003. október 2-án hozott ítélet (EBHT 2003., I-11177. o.) 30. pontja.

73 — A Törvényszék hatályos eljárási szabályzata nem tartalmaz rendelkezéseket az eljárás felvételének vagy átiratának felek általi hozzáférhetőségéről. A 63. cikk csupán azt teszi lehetővé a felek számára, hogy a Hivatalban betekintsenek a jegyzőkönyvbe, és arról saját költségükre másolatokat kapjanak. A 68. cikk 6. §-a (amelynek értelmében a hivatalvezető a tanúvallomásról jegyzőkönyvet vesz fel) csak akkor alkalmazandó, ha a Törvényszék a 68. cikk 1. §-a értelmében tanúbizonyítás lefolytatását rendeli el, de erre a szóban forgó ügyben nem került sor. A Bíróság hatályos eljárási szabályzatának 85. cikke értelmében: „Az elnök kellően megalapozott kérelemre engedélyt adhat annak a félnek, illetve az alapokmány 23. cikke szerinti érdekeltnek, aki az eljárás írásbeli vagy szóbeli szakaszában részt vett, hogy a tárgyalásról készített hangfelvételt az azon felszólaló személy által használt nyelven, a Bíróság helyiségeiben meghallgassa.” A Törvényszék felülvizsgált eljárási szabályzata (jelenleg a Tanács döntésére vár, és az alábbi címen érhető el: http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=HU&t=PDF&gc=true&sc=false&f=ST%207795%202014%20INIT) jelenleg tartalmaz egy új 115. cikket, amely *mutatis mutandis* a Bíróság eljárási szabályzatának 85. cikkét követi, és amely (elfogadása esetén) lehetővé tenné a felek számára, hogy amennyiben szükségesnek tartják, a szóban forgóhoz hasonló ügyben kérhessék a Törvényszék előtti tárgyalásról készült hangfelvétel meghallgatását. Az eljárási szabályzat nem tartalmaz egyetlen olyan különös rendelkezést sem, amely arra vonatkozna, hogy a Bíróság jogosult-e arra, hogy valamely fellebbezéssel összefüggésben hozzáférést kérjen a Törvényszék előtti tárgyalásról készült felvétel vagy átirat tekintetében.

74 — Lásd a megtámadott ítélet 159. pontját.

75 — Ezt a következőkre alapozom: i. a Törvényszék eljárási szabályzatának 68. cikke szerinti idéző végzés hiánya; ii. a Törvényszék eljárási szabályzata 68. cikkének 6. §-a szerinti, tanúvallomást tartalmazó jegyzőkönyv hiánya és iii. a tárgyalás jegyzőkönyvéből hiányzó arra vonatkozó utalás, hogy akár Reher, akár D. Van Erps esküt tett volna.

76 — A fenti 34. lábjegyzetben hivatkozott Der Grüne Punkt ügyben hozott ítélet 163. és 164. pontja.

Törvényszék eljárási szabályzatával ellentétesen tesz vallomást. A tárgyalásról készült jegyzőkönyvben sem utal semmi arra, hogy valamelyik fél kifogásolta volna azt, hogy megtagadták tőle e vallomás megkérdőjelezését. Úgy tűnik, hogy annak idején mindkét fél ellenvetés nélkül elfogadta a Törvényszék megközelítését.

115. Reher és D. Van Erps Törvényszék előtti pontos jogállása kétséges az információnyújtás tekintetében. Hivatalos értelemben egyértelműen nem voltak tanúk. Semmi nem utal azonban arra, hogy új technikai információval látták volna el a Törvényszéket, vagy olyan fajta információkat magyaráztak volna meg, amelyeket már tartalmaztak az iratok. Számomra az általuk rendelkezésre bocsátott információk nem tűnnek a Bizottság által kifogásolhatatlanként jellemzett elemeknek. Ez a kategória azokat a helyzeteket foglalja magában, amikor a Bíróság valamely feltáratlan kérdéssel szembesül, és – gyakran a Bíróság ösztönzésére – az adott jogi csoportot képviselő szakértő közvetlenül válaszol a Bíróság kérdésére. Ez azzal segíti az eljárást, hogy elkerülhető általa a (néha viharos) suttogó eszmecsere a szakértő és az utasításokat fogadó azon ügyvéd között, aki aztán a Bíróság előtt előadja a szakértő által közölt információkat. Ilyen esetekben valóban teljes mértékben ésszerű a Bíróság részéről, ha közvetlenül a szakértőnek teszi fel a kérdéseket, és közvetlenül tőle kap azokra választ.

116. Mindazonáltal úgy tűnik számomra, hogy a szóban forgó ügyben Reher és D. Van Erps is bizonyos tényekkel, valamint az e tényekhez kapcsolódóan általuk kialakított megfelelő értelmezéssel kapcsolatban nyújtott információkat, nevezetesen i. arról, hogy a 2002. március 12-i találkozón létrejött-e egyezség a játékszabályok tekintetében; ii. arról, hogy a Bizottság elfogadta-e azt, hogy a Deltafina bejelenti a mentességi kérelmét; iii. arról, hogy ezt az egyezséget megerősítették-e a későbbi megbeszélések során; és iv. arról, hogy a Deltafina előre tájékoztatta-e a Bizottságot arról a szándékáról, hogy az APTI-féle találkozón bejelenti mentességi kérelmét. E ténybeli elemek közül az első három vitatott[77] (ahogyan értelmeztem, a negyedik kérdésre egyhangúlag „nem” a válasz).[78] Ezek közül egyik sem minősül annak, amit én technikai információnak nevezek.

117. Nem látom be, hogy a Törvényszék miért ne idézhetett volna tanúkat akár hivatalból, akár bármelyik fél kérelmére. Ennek meg lehetett volna az az előnye, hogy lehetővé tette volna a Deltafina számára, hogy tisztázza ügyvédje, R. Jacchia szerepét, akinek kötelező volt megjelennie a Bíróság előtt (és aki ennek valóban eleget is tett), aki ugyanakkor releváns tanúvallomást tehetett volna a Bizottsággal az APTI-féle találkozóhoz vezető időszakban folytatott egyeztetésekre vonatkozóan. (Megállok, és megemlítem, hogy nehezen érthető, hogy a Deltafina hogyan várhatta az állításának megfelelően azt, hogy R. Jacchia még egy szerepkörben nyilatkozik, és tanúvallomást tesz azon a tárgyaláson, ahol jogi képviselőként van jelen.)

118. Amikor az ügy eldöntése tekintetében releváns és eldöntendő ténykérdéseket vitatják, akkor az a helyes eljárás, hogy a Törvényszék eljárási szabályzatával összhangban bizonyításfelvételre kerül sor, amelynek egyik célja a tisztességes tárgyaláshoz való jog biztosítása. Következésképpen úgy vélem, hogy a Törvényszék eljárási szabálytalanságot követett el akkor, amikor úgy hallgatta meg Rehert és D. Van Erps-et, ahogyan tette.

119. Ez a szabálytalanság hátrányosan érintette-e a Deltafina érdekeit?

120. Nem vitatott, hogy a Deltafina soha – sem az APTI-féle találkozó előtt, sem azt követően – nem tájékoztatta a Bizottságot arról, hogy a mentességi kérelmet bejelentette a kartell többi tagjának.[79] A Törvényszék továbbá az ügyiratokra támaszkodott – beleértve a 2002. március 14-i találkozóról és a 2002. március 22-i telefonbeszélgetésről készült feljegyzést –, amikor megállapította, hogy a Deltafina

77 — Lásd különösen a Törvényszék tárgyalására készített jelentés 89–97. pontját.

78 — Lásd a megtámadott ítélet 138. pontját.

79 — A megtámadott ítélet 138. pontja.

előzetesen nem figyelmeztette kifejezetten a Bizottságot, hogy ilyen bejelentést tesz.[80] Következésképpen a Törvényszéknek nem kellett a Reher és D. Van Erps által a tárgyaláson tett nyilatkozatokra hivatkoznia[81] annak megállapításához, hogy a Deltafina megsértette a 2002. évi engedékenységi közlemény értelmében fennálló együttműködési kötelezettségét.[82]

121. Következésképpen a Deltafina érdekeit nem érintette hátrányosan a Törvényszék által a Reher és D. Van Erps meghallgatásakor elkövetett eljárási szabálytalanság, a Törvényszék nem sértette meg a Deltafina tisztességes tárgyaláshoz való jogát, továbbá a megtámadott ítéletben e tekintetben nem alkalmazta tévesen a jogot. A második fellebbezési jogalap tehát megalapozatlan.

**Negyedik jogalap: az egyenlő bánásmód elvének megsértése a Deltafinára kiszabott bírság csökkentésének kiszámításakor**

122. A Törvényszék előtti tárgyaláson a Deltafina először hozta fel azt a jogalapot, hogy a Bizottság megsértette az egyenlő bánásmód elvét. A Deltafina Bíróság előtt felhozott negyedik fellebbezési jogalapja másodlagos; ebben a Törvényszék ítéletének hatályon kívül helyezését kéri a Bíróságtól, és azt, hogy 50%-osnál – amely mértéket a Bizottság a közigazgatási eljárás során a vele folytatott együttműködésért biztosított a Deltafina számára – lényegesen nagyobb mértékben csökkentse a bírság összegét. A Deltafina ezt azon az alapon kéri, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot annak megállapításakor, hogy az új jogalap a Törvényszék eljárási szabályzata 48. cikke 2. §-ának első bekezdésével összhangban elfogadhatatlan.[83]

*A felek érveinek összefoglalása*

123. A Deltafina azzal érvel, hogy a Törvényszék azért jogosult megvizsgálni a tárgyaláson a bírság kiszámításával kapcsolatban felhozott új jogalapokat, mert az ilyen kérdések a Törvényszék bírságok tekintetében fennálló, korlátlan felülvizsgálati jogkörének keretébe tartoznak.[84] Továbbá a Deltafina új jogalapja elbírálásának Törvényszék általi elutasítása különösen azért volt tisztességtelen, mert a Deltafina által hivatkozott Nintendo-ügyben hozott ítélet[85] csak az írásbeli eljárás lezárását követően vált hozzáférhetővé.

124. A Deltafina azzal érvel, hogy a Dimon Italiához képest két tekintetben is nagyobb mértékben járult hozzá a közigazgatási eljáráshoz: i. minőségileg jobb együttműködést tanúsított; és ii. ő volt a Bizottsággal elsőként együttműködő vállalkozás. A Bizottság következésképpen nyilvánvaló értékelési hibát vétett azzal, hogy ugyanazt a százalékos csökkentést biztosította a Deltafina és a Dimon Italia részére a bírságuk tekintetében.

125. A Bizottság azzal érvel, hogy a negyedik fellebbezési jogalap nyilvánvalóan megalapozatlan. A Nintendo-ügyben kifejtett egyenlő bánásmód elve nem olyan új jogi vagy ténybeli kérdés, amelyre az eljárás során derült fény. Az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében a kérelem benyújtásakor létező jogot megerősítő ítélet nem jelent olyan új elemet, amely indokolja az új jogalapot.[86] Az egyenlő

80 — A megtámadott ítélet 152. és 153. pontja.

81 — A megtámadott ítélet 155. és 159. pontja.

82 — A megtámadott ítélet 160. pontja.

83 — A megtámadott ítélet 310. pontja.

84 — A Deltafina a T-217/06. sz., Arkema France és társai kontra Bizottság ügyben 2011. június 7-én hozott ítéletére (EBHT 2011., II-2593. o.) (a továbbiakban: az Arkema-ügyben hozott ítélet) hivatkozik.

85 — A T-13/03. sz., Nintendo és Nintendo of Europe kontra Bizottság ügyben 2009. április 30-án hozott ítélet (EBHT 2009., II-947. o.) (a továbbiakban: a Nintendo-ügyben hozott ítélet).

86 — A 11/81. sz., Dürbeck kontra Bizottság ügyben 1982. április 1-jén hozott ítélet (EBHT 1982., 1251. o.) 17. pontja.

bánásmód elvét nem a Nintendo-ügyben hozott ítéletben alkalmazták először [87] a bírságcsökkentés vonatkozásában. A Deltafina és a Dimon Italia továbbá nem összehasonlítható, következésképpen a Bizottság eltérően kezelte azokat. A Deltafina esetében a Bizottság visszavonta a mentességet (amelyet feltételesen biztosított), és bírság kiszabása mellett döntött. Ezt a bírságot ezt követően csökkentette 50%-kal, mivel mindenképpen sor került valamiféle együttműködésre. A Dimon Italia soha nem élvezett bírság alóli mentességet, de a Bizottság azért csökkentette 50%-kal a vele szemben kiszabott bírságot, mert együttműködött a Bizottsággal annak vizsgálata során.

*Értékelés*

126. Álláspontom szerint a Törvényszék helyesen határozott úgy, hogy a Deltafina tárgyaláson felhozott új jogalapja elfogadhatatlan.

127. Először, az egyenlő bánásmód elve nem újdonság, az az uniós jog általános elveinek egyike. [88] Másodszor, az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében a Törvényszék teljes körű bírói felülvizsgálati jogkörében dönt a vállalkozásokra az uniós jog megsértése miatt kiszabott bírságok összegéről, és e jogkör gyakorlása a hivatkozott bírságok összegének megállapítása során nem járhat a kartellben részt vevő vállalkozások közötti hátrányos megkülönböztetéssel. [89] Harmadszor, az is világos, hogy a tiltott megállapodás tekintetében kezdeményezett közigazgatási eljárás alatt a vállalkozások által tanúsított együttműködés értékelése során a Bizottságnak be kell tartania az egyenlő bánásmód elvét, amely az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében tiltja többek között, hogy összehasonlítható helyzeteket különbözően kezeljenek, vagy hogy különböző helyzeteket egyenlően kezeljenek, hacsak objektíve nem igazolt az ilyen bánásmód. [90] Negyedszer, a Bíróságnak már volt alkalma megvizsgálni olyan vállalkozások helyzetét, amelyek azzal érveltek, hogy azért érdemelnek nagyobb csökkentést az együttműködésért, mert nem vitatták a jogsértést, vagy mert az engedékenységi szabályok értelmében elsőként fedtek fel egy kartellt a Bizottság előtt. [91]

128. Mindezek alapján nem fogadom el azt, hogy a Nintendo-ügyben hozott ítélet új jogkérdés felvetésére ad okot. Ahogyan a Bizottság kifejti, valamely fennálló jogelv megerősítése nem jelent az eljárási szabályzat 48. cikkének 2. §-a értelmében vett új jogi vagy ténybeli elemet.

129. Nem értek egyet a Törvényszék Arkema-ügyben hozott ítéletének [92] Deltafina általi értelmezésével sem. A Törvényszék ott azt mondta ki, hogy nem szükséges megvizsgálni azt, hogy a felperes új kérdést vetett-e fel, mivel a jogalap nyilvánvalóan megalapozatlan. A Törvényszék *nem* mondta ki azt, hogy jogosult valamely új jogalap vizsgálatára akkor, ha a bírság megállapítására irányuló korlátlan jogköréről van szó.

130. Következésképpen arra az eredményre jutottam, hogy a Deltafina által felhozott negyedik fellebbezési jogalap elfogadhatatlan.

87 — Lásd például a T-106/95. sz., FFSA és társai kontra Bizottság ügyben 1997. február 27-én hozott ítélet (EBHT 1997., II-229. o.) 57. pontját (a továbbiakban: az FFSA-ügyben hozott ítélet).

88 — Lásd a C-127/07. sz., Arcelor Atlantique et Lorraine és társai ügyben 2008. december 16-án hozott ítélet (EBHT 2008., I-9895. o.) 23. pontját és a hivatkozott ítélkezési gyakorlatot.

89 — A C-411/04. P. sz., Salzgitter Mannesmann kontra Bizottság ügyben 2007. január 25-én hozott ítélet (EBHT 2007., I-959. o.) 68. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

90 — A fenti 90. lábjegyzetben hivatkozott Salzgitter Mannesmann kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 68–72. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

91 — Lásd például a fenti 43. lábjegyzetben hivatkozott Dansk Rørindustri egyesített ügyekben hozott ítélet 407–414. pontját (a Törvényszék ítélkezési gyakorlatából), valamint a fenti 87. lábjegyzetben hivatkozott FFSA-ügyben hozott ítélet 57. pontját.

92 — Hivatkozás a fenti 84. lábjegyzetben, 247–250. pont.

## A költségekről

131. A Bíróság eljárási szabályzata 137., 138., 140. és 184. cikkének együttes olvasata alapján a Deltafinát mint valamennyi fellebbezési jogalap tekintetében pervesztes felet kell kötelezni az eljárás költségeinek viselésére.

## Végkövetkeztetések

132. A fenti megfontolások fényében azt javasolom a Bíróságnak, hogy a következőképpen határozzon:

– utasítsa el a fellebbezést; valamint

– a Deltafinát kötelezze az eljárás költségeinek viselésére.